

**DE VERGELIJKING VAN DE HOOFDPERSONEN UIT *DE BRIEF
VOOR DE KONING EN TORENHOOG EN MIJLEN BREED:*
TIURI EN EDU JANSEN**

COMPARING OF MAIN CHARACTERS FROM THE BOOKS *THE
LETTER FOR THE KING AND MILES HIGH AND WIDE AS THE SKY:*
TIURI AND EDU JANSEN

Bakalářská diplomová práce

Autor práce: Martina Holešová

Vedoucí práce: PhDr. Eva Brázdová Toufarová

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem v ní uvedla veškerou použitou literaturu a ostatní zdroje.

V Olomouci dne .....

Martina Holešová

Dankbetuiging:

Op deze plaats wil ik de begeleidster van mijn scriptie PhDr. Eva Brázdová Toufarová bedanken voor haar behulpzaamheid en nuttige opmerkingen met betrekking tot de inhoud van de scriptie.

Inhoud

Inleiding	5
1 Biografie van Tonke Dragt	7
1.1 De eerste literaire stappen	7
1.2 De naoorlogse periode.....	8
1.3 De literaire waardering.....	10
2 Handelingen van de boeken <i>De brief voor de Koning en Torenhoo</i> <i>en mijlen breed</i>	11
2.1 Handeling van het boek <i>De brief voor de Koning</i>	11
2.2 Handeling van het boek <i>Torenhoo</i> <i>en mijlen breed</i>	20
3 Personages: typen, opbouw en karakterisering van personages	24
3.1 Typen van personages	25
3.2 Opbouw van personages	27
3.3 Karakterisering van personages	28
3.4 Samenvatting.....	29
4 Hoofdpersonages van <i>De brief voor de Koning en Torenhoo</i> <i>en mijlen breed</i> .	31
4.1 Tiuri.....	31
4.2 Edu Jansen.....	35
5 Vergelijking van de hoofdpersonen uit <i>De brief voor de Koning</i> <i>en mijlen breed</i>	38
5.1 Vergelijking van Tiuri en Edu Jansen.....	38
5.2 Reis naar zelfkennis	40
Conclusie	43
Resumé	45
Summary	46
Bibliografie	47
Primaire literatuur	47
Secundaire literatuur	47
Internetbronnen	49
Lijst van bijlagen	50
Bijlage 1: <i>Het verzoek van de onbekende</i>	51
Bijlage 2: <i>Tiuri en de ring</i>	52
Bijlage 3: <i>Afroilandschap met de koepel</i> , (detail omslag)	53
Bijlage 4: <i>De brief voor de Koning</i> , (detail omslag).....	54
Bijlage 5: <i>De weg naar de cel</i>	55
Bijlage 6: <i>Plattegrond van het landschap in De brief voor de Koning</i>	56
Anotace	57

Inleiding

Tot de belangrijkste inspiratiebronnen van de auteur Tonke Dragt behoren ongetwijfeld haar herinneringen aan jeugd. Tonke Dragt is in 1930 te Batavia in Nederlands-Indië geboren. Na de Japanse bezetting van Nederlands-Indië in 1941 belandde het gezin in het interneringskamp Tjideng. Ze schreef haar eerste verhaal toen ze twaalf was. Na de Tweede Wereldoorlog repatrieerde de familie Dragt naar Nederland. Slechts met een bezwaard hart verliet Tonke haar geliefde Indonesië.

In deze scriptie proberen we Tiuri, de hoofdpersoon uit *De brief voor de Koning* (1962) en Edu Jansen, de hoofdpersoon uit *Torenhoog en mijlen breed* (1969) te vergelijken. Terwijl het boek *De brief voor de Koning*, is een ridderverhaal, dat zich in een ongedateerde Middeleeuwse sfeer afspeelt, vindt de handeling van *Torenhoog en mijlen breed*, dat zeven jaar na *De brief voor de Koning* uitkwam, in een niet nader bepaalde toekomst plaats. In de hieronder genoemde boeken schreef Tonke Dragt weliswaar niet uitdrukkelijk over haar jeugd maar zij verwerkte op haar eigen manier alles wat het leven bracht: ervaringen uit haar geboorteland en onuitwisbare herinneringen aan het Jappenkamp, de boeken, waar ze mee tijdens haar leven in contact kwam, nostalgie naar de regenwouden en watervallen van Indonesië, ervaringen van de tijd toen ze in Nederland als onderwijzeres werkte. Dit alles in verbinding met haar filosofische en psychologische kennis, de vaardigheid met verschillende onderwerpen, thema's en motieven, tijd en ruimte te werken en haar grote verbeeldingskracht vormt de basis voor *De brief voor de Koning* en *Torenhoog en mijlen breed*.

In deze scriptie besteden wij aandacht aan het vergelijken van de protagonisten, namelijk Tiuri en Edu Jansen. Tiuri, de hoofdpersoon uit *De brief voor de Koning*, net als Edu Jansen uit *Torenhoog en mijlen breed*, hoewel onder andere omstandigheden, aanvaardden een belangrijke opdracht, waarvan ze zich de gevolgen niet kunnen realiseren. Pas geleidelijk ontdekken ze dat hun taak uit te voeren, een potentiël risico draagt, waarmee beide inderdaad zullen worden geconfronteerd. Behalve gelijkenissen tussen de protagonisten Tiuri en Edu Jansen, vinden we in de boeken ook sommige

verschillen tussen ze. Hun karaktertrekken zijn niet altijd expliciet in de tekst aanwezig maar we zullen ze met behulp van de innerlijke monologen en gekozen citaten onderzoeken.

Deze scriptie bestaat uit vijf hoofdstukken, waarvan het eerste hoofdstuk de biografie van de auteur Tonke Dragt biedt. Het tweede hoofdstuk bevat de samenvatting van de handeling van de boeken *De brief voor de Koning* en *Torenhoog en mijlen breed*. Het inzicht in de handeling zal ons helpen om het gedrag van de protagonisten in verschillende situaties beter te begrijpen. In het derde hoofdstuk bieden wij naast de definitie van de basisbegrippen uit de literaire theorie over personages ook de typen van karakterisering gebaseerd op de publicatie *Literaire mechaniek* van Erica van Boven en Gillis Dorleijn. De scriptie stelt zich ten doel om op basis van vergelijking van de protagonisten verschillen en overeenkomsten tussen hen te vinden. De sleutel tot de herkenning van Tiuri en Edu Jansen zit in hun zelf. Daarvoor houden we ons in het vierde hoofdstuk bezig met hun karakterisering die zeker onze aandacht waard is. Het laatste hoofdstuk is gewijd aan de vergelijking van de hoofdpersonen Tiuri en Edu Jansen. Vervolgens richten we onze aandacht op het centrale thema in *De brief voor de Koning* en *Torenhoog en mijlen breed*, namelijk dat van de reis naar zelfkennis.

Mijn vragen zijn aldus of er verschillen en overeenkomsten in het karakter van Tiuri en Edu Jansen zijn, en zo ja, op welke aspecten wijken deze twee protagonisten van elkaar af en welke karaktertrekken hebben ze gemeenschappelijk? In hoeverre beïnvloedt de tijd waarin beide verhalen zich afspelen het gedrag van protagonisten in verschillende situaties? Wat helpt beide protagonisten op zoek naar de zin van hun bestaan?

1 Biografie van Tonke Dragt

1.1 De eerste literaire stappen

Antonia Johanna Dragt werd op 12 november 1930 in Batavia, de hoofdstad van Nederlands-Indië, geboren. In Nederlands-Indië, het huidige Indonesië, heeft ze ook het grootste deel van haar jeugd doorgebracht. Zelf beschreef ze deze tijd als een van de gelukkigste periodes van haar leven. Samen met haar familie reisde ze tijdens de vakantie vaak naar de bergen. Men zou kunnen zeggen dat dit feit later een grote invloed had op de uitbeelding van de natuur in haar werken.¹

“De wouden in mijn werk zijn voor een deel per ongeluk en voor een deel expres de wouden van Java geworden.”²

In 1941, toen Tonke elf was, bezetten de Japanners het land. De vader van Tonke, die voor de Nederlandse regering werkte, werd krijgsgevangen genomen. Tonke met haar moeder en twee jongere zusjes werden in 1942 naar het kamp Tjideng gedeporteerd. Al tijdens haar jeugd heeft ze korte verhalen verzonnen, die ze aan haar familie en vriendinnen in het kamp heeft verteld.

“We speelden toneelstukjes met vriendjes en familieleden, hadden geheime clubjes en dat ging in het kamp natuurlijk gewoon door. Mijn jongste zusje Ada begon toen een familiekrant waarvoor ik verhalen schreef en tekende.”³

De korte verhalen waren een vlucht uit de realiteit in het kamp waarin elke persoon beperkte ruimte ter beschikking had. Geen wonder dat ze over wijde verten, avontuurlijke ontsnappingen en lekker eten schreef. Maar naast de slechte ervaringen uit het kamp herinnerde ze zich ook een paar positieve momenten:

---

¹ LINDERS, Joke. *Het ABC van de jeugdliteratuur*. 1^e druk. Groningen: Nijhoff, 1995, p. 134.

² DONKERSTEEG, Jeannette. *De levensreis belangrijker dan het doel: Liever een eersterangs Tonke Dragt dan een tweederangs Tolkien*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://www.digibron.nl/search/detail/012dd1a4100e1c492b71e8e0/de-levensreis-belangrijker-dan-het-doel.>>.

³ LINDERS, Joke. Ik ben altijd aan het spelen, altijd. Het Tonke Dragt interview 1. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg. p. 153.

“Het is heerlijk om te ontdekken dat je kunt ontsnappen door verhalen te verzinnen en dat je anderen kunt meeslepen.”⁴

Na de Tweede Wereldoorlog werden deze verhalen in haar literaire debuut *Verhalen van de tweelingbroers* (1961)⁵ gepubliceerd. In het kamp schreef en tekende ze samen met een vriendin haar eerste boek *De jacht op de touwkleurige* onder de naam Tito Drastra⁶, de samenstelling van hun namen. Toenmaals vond ze de grote inspiratie in de boeken van Jules Verne.⁷

1.2 De naoorlogse periode

Na de Tweede Wereldoorlog kwam de familie Dragt in Nederland terecht. Het begin in een nieuw land was voor de achttienjarige Tonke helemaal niet makkelijk. In Nederland woonden ze bij een familie in Dordrecht. Omdat Tonke te oud was om gymnasium te volgen, meldde ze zich aan voor HBS-B⁸. Ze behaalde diploma en vervolgde haar studies op de Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag, een opleiding met schilderen en kunstgeschiedenis. Al tijdens haar verblijf in het kamp droomde ze van een carrière als tekenares. Haar droom komt uit na de studie, wanneer ze op Rijswijkse Scholengemeenschap als tekenlerares kan gaan werken.⁹ In het

---

⁴ LINDERS: *Het ABC van de jeugdliteratuur* (1995), p. 134.

⁵ DELFT, Marieke van. *Wonderland de wereldvan het kinderboek*. 1e druk. Zwolle: Waanders, 2002, p. 172.

⁶ AKVELD, Joukje & TERHELL, Annemarie. *ABC Dragt: De werelden van Tonke Dragt*. 1^e druk. Amsterdam: Leopold, 2013, p. 22.

⁷ HENSELMANS, Marieke. Wat hier wil groeien, mag blijven. In: *De Volkskrant* [online]. [gecit. 2016-03-15]. < <http://s.vk.nl/s-a579444/>>.

⁸ De hogere burgerschool (HBS-B) werd als opvolger van de handelsschool de HBS-A ingevoerd. De nadruk ligt op economische vakken en moderne talen. In: Zoek de onderwijsterm. [online]. [gecit. 2016-04-25]. < <http://taaluniversum.org/onderwijs/termen/term/1021/hbs/>>.

⁹ LINDERS: *Het ABC van de jeugdliteratuur* (1995), p. 134.

kindertijdschrift *Kris Kras*¹⁰ (1954-1966) werden in deze tijd ook korte verhalen gepubliceerd.¹¹ Tonke Dragt is nooit getrouwd:

“Mijn werk zat in de weg, de man op wie ik verliefd was, bleek getrouwd of er was iets anders aan de hand. In ieder geval ging het altijd mis. Dat is jammer en ik heb er veel last van gehad. Maar het is beter “to have loved and lost than not have loved at all.”¹²

In haar werk richt ze zich vaak op de eigenaardigheden van enkele mensen, de tweelingen of de mensen die op een bepaald moment van hun leven in twee verschillende werelden bestaan.¹³ Haar verhalen speelden vooral op de verbeeldingswereld van kinderen en jeugd in.¹⁴ Een voorbeeld daarvoor is het boek *Het geheim van de klokkenmaker* (1989). *De brief voor de koning* (Zie Bijlage 4) verscheen in 1962 als haar tweede boek dat met *Geheimen van het Wilde Woud* (1965) vervolgde. Alle drie getuigen van speelsheid en verbeeldingskracht van Tonke Dragt.¹⁵ Haar interesse in de psychologie en de telepathie brengt ze tot uitdrukking in het werken *Torenhoog en mijlen breed* (1969), *De torens van februari* (1973) en *Ogen van tijgers* (1982).

Naast haar schriftelijke activiteit besteedt Tonke Dragt veel tijd aan de illustraties en collages maken niet alleen bij haar eigen boeken maar ook bij die van anderen auteurs.¹⁶ De collages maken een belangrijk deel van haar boek *Aan de andere kant van de deur* (1992), het eerste boek uit de cyclus *Zeeën van tijd*. In

---

¹⁰ SCHENKEVELD-VAN DER DUSSEN, M.A. [et al.]. *Nederlandse literatuur, een geschiedenis*. 1^e druk. Groningen: Nijhoff, 1993, p. 744.

¹¹ LINDERS: *Het ABC van de jeugdliteratuur* (1995), p. 134.

¹² LINDERS: Ik ben altijd aan het spelen, altijd. Het Tonke Dragt interview 1. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001), p. 153.

¹³ DOROVSKÝ, Ivan; ŘEŘICHOVÁ, Vlasta. *Slovník autorů pro děti a mládež*. 1e druk. Praha: Libri, 2007, p. 301.

¹⁴ BREMS, Hugo. *Altijd weer vogels die nesten beginnen: Geschiedenis van de Nederlandse literatuur, 1945-2005*. 1e druk. Amsterdam: Bert Bakker, 2006, p. 277.

¹⁵ ENGELBRECHT, Wilken [et al.]. *Dějiny nizozemské a vlámské literatury*. 1e druk. Praha: Academia, 2015, p. 485.

¹⁶ Ze heeft de boeken van Paul Biegel (*De tuinen van Dorr*) of Edith Nesbit (*Haaa...een draak*) geïllustreerd. In: PENNEN, Wilma van der. Tonke Dragt. In: *42 Lexicon jeugdliteratuur*, 1996, p. 8.

2009 wordt *Dichtbij en ver van hier* gepubliceerd die ook kleurige collages uit *De weg naar de cel* (2013)¹⁷ bevat (Zie Bijlage 5).

1.3 De literaire waardering

Toen Tonke Dragt met schrijven begon, inspireerde zij zich vooral door de genres die typisch voor de volkscultuur zijn zoals sprookjes, sagen en legenden. Haar literaire oriëntatie laat zich niet makkelijk in één woord vangen. Haar verhalen zijn fantasievol en spannend, avontuurlijk en geheimzinnig en ze spelen zich vaak af in het verre verleden of in de verre toekomst. Haar taal is gekenmerkt door een rijkdom aan metaforen en symbolen. Bovendien dragen deze een profetische boodschap mee die nauw verbonden is met het milieu en natuurbescherming. Tonke Dragt behield namelijk uit Indonesië een grote geestdrift voor de ongerepte natuur.¹⁸

“Ja, dat verlangen heb ik wel, de liefde voor dat obsessieve groen, dat tropische. Het geheimzinnige ook; want daar kan toch maar van alles gebeuren. Landschappen, dingen, die komen toch wel terug denk ik; je neemt scherp waar als je klein bent.”¹⁹

Ze ontving meerdere prijzen voor haar werk. Het meest gewaardeerde boek (het werd in 1963 tot Kinderboek van het jaar uitgeroepen²⁰), is het avonturenroman *De brief voor de Koning* (1962). Het toekomstverhaal *Torenhoog en mijlen breed* (1969) werd in 1971 met de Nienke van Hichtumprijs bekroond en 25 jaar later kreeg ze de Duitse prijs de Buxtehuder Bulle. In 1976 ontving ze voor haar hele oeuvre de Staatsprijs voor kinder- en jeugdliteratuur. De laatste prijs Griffel der Griffels komt in 2004.²¹

---

¹⁷ De beste kinderboeken van iedereen van 0 tot 100. Uitgeverij Leopold. [online]. [gecit. 2016-04-25] <<https://www.leopold.nl/auteur/tonke-dragt/>>.

¹⁸ LINDERS: *Het ABC van de jeugdliteratuur* (1995) , p. 135.

¹⁹ EVENHUIS, Gertie. Tonke Dragt: Staatsprijs voor de jeugdliteratuur. In: *Nieuwe Leidische Courant*, 1977, 35 jrg. p. 17.

²⁰ LINDERS: *Het ABC van de jeugdliteratuur* (1995) , p. 135.

²¹ Ibid.

2 Handelingen van de boeken *De brief voor de Koning* en *Torenhoog en mijlen breed*

2.1 Handeling van het boek *De brief voor de Koning*

Het boek *De brief voor de Koning* is het eerste deel van het tweedelige verhaal²² van Tonke Dragt dat de structuur van een middeleeuwse queeste heeft. Het boek telt acht delen met titels waaruit elk deel in een wisselend aantal (van vijf tot negen) hoofdstukken ook met titels is onderverdeeld. *De brief voor de Koning* zou onder het genre fantasy kunnen worden geschaard. De schrijfster zelf noemt het genre fantastiek.²³ Zonder de intentie om een didactisch boek over de Middeleeuwen te schrijven, gebruikt Tonke Dragt in haar boek de middeleeuwse wereld als decor. De schrijfster laat zich inspireren door de Keltische riddersverhalen (*Koning Arthur en de Ridders van de Ronde Tafel*, *Heer Walewein en de Groene Ridder*) waarin de held voor het vervullen van een opdracht een zoektocht onderneemt.²⁴ Hoewel haar liefde voor de boeken van de schrijver J.R.R. Tolkien bekend is ontkent Tonke Dragt dat *De brief voor de Koning* door zijn werk *In de ban van de ring* beïnvloed is.²⁵

De handeling begint in *Het land van Koning Dagonaut*, in een oude kapel waar de zestienjarige schildknaap Tiuri met vier andere jongens nog de laatste taak moet uitvoeren om een echte ridder te worden. De jongelieden moeten wakend en zonder te praten, te eten en te drinken de nacht doorbrengen. Ze mogen ook geen contact hebben

---

²²Het tweede deel heet *Geheimen van het Wilde Woud* (1967) en speelt zich een jaar later af. De hoofdpersoon, Ridder Tiuri met zijn vriend Piak zijn op zoek naar de Ridder Ristridin. In: JONGEN, Ludo. Een ridder in hart en nieren. Tonke Dragts evocatie van de Middeleeuwen. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 166.

²³ EISELIN Judith. *Op weg naar een plaats zonder tijd: De pesterige boeken van Tonke Dragt*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://www.nrc.nl/handelsblad/1999/12/31/op-weg-naar-een-plaats-zonder-tijd-7476596>>.

²⁴ JONGEN: Een ridder in hart en nieren. Tonke Dragts evocatie van de Middeleeuwen. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001), p. 166.

²⁵ Tonke Dragt zegt in het interview met Joke Linders hierover: “Tolkien vond ik prachtig, maar het grootste deel van *De brief voor de Koning* was al geschreven – Tiuri was de bergen al over – toen ik zijn boeken in handen kreeg.” In: LINDERS: Ik ben altijd aan het spelen, altijd. Het Tonke Dragt interview 1. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001), p. 149.

met de buitenwereld. De volgende dag zullen ze de ridderslag ontvangen van Koning Dagonaut.

In het midden van de nacht wordt de stilte verbroken. Iemand probeert de kapel binnen te komen. Na aanvankelijke aarzeling besluit Tiuri zijn belofte te breken en doet de deur open. Op de drempel staat een oude man met een kap over zijn hoofd getrokken. Hij vraagt Tiuri of hij een belangrijke brief naar de Zwarte Ridder met het Witte Schild kan brengen (*Zie Bijlage 1*). Als Tiuri opschiet, zal hij net op tijd voor de ridderwijding terug zijn.

Tiuri belooft de brief te bezorgen en begeeft zich op weg door de wouden. De Zwarte Ridder met het Witte Schild zou in de *Herberg Yikarvara* op hem wachten. Als Tiuri daar aankomt, merkt hij, dat de Zwarte Ridder met het Witte Schild ernstig gewond op de grond ligt. Met zijn laatste krachten deelt hij Tiuri mee, dat hij in een hinderlaag was gelokt door de Rode Ruiters uit *Eviellan* en hun meester, de Zwarte Ridder met het Rode Schild, die de brief willen bemachtigen. Hij geeft Tiuri een ring (*Zie Bijlage 2*) en verzoekt Tiuri om de brief naar de Koning van de Unauwen te brengen. Tiuri wil de Zwarte Ridder met het Witte Schild niet teleurstellen, hij aanvaardt de opdracht en begint aan de gevaarlijke tocht naar het koninkrijk van Unauwen. Omdat de brief een bijzonder belangrijke boodschap bevat, volgen de Rode Ruiters uit *Eviellan* hem op de voet.

Tiuri komt bij het *Bruine Klooster* aan, waar de monniken hem onderdak verschaffen. De volgende dag gaat Tiuri gesterkt en gehuld in de bruine pij, om minder op te vallen voor het oog van de Rode Ruiters, op weg naar de *Blauwe Rivier*. Het begint te regenen, als Tiuri lopend bij het *Kasteel Mistrinaut* komt. Tiuri stelt zich aan de poortwachter voor als broeder Tarmin. Hij brengt Tiuri naar de grote eetzaal. Er komen meer mensen binnen, bewoners van de burcht en gasten, allen zoeken een plaats aan de lange tafels. Het laatst van allen komen de burchtheer en zijn familieleden binnen.

Na het eten krijgt Tiuri een schoon bed, maar hij kan niet slapen. Hij heeft een onaangenaam voorgevoel van naderend onheil. Eindelijk valt hij toch in slaap, maar kort daarna wordt hij weer wakker, omdat hij het geluid van hoeven bij de ophaalbrug

hoort. Volgende morgen moet de brug op bevel van de burchtheer gesloten blijven vanwege de onverwachte gasten die vannacht kwamen. Tiuri wordt steeds onrustiger en daarom loopt hij vast naar de poort. Achter zijn rug hoort hij plotseling de stem van de burchtheer. Hij vraagt Tiuri of hij toevallig onderweg een jongeling van een jaar of zestien met donker haar en grijsblauwe ogen heeft ontmoet. Tiuri schudt zijn hoofd en wil vertrekken maar de burchtheer houdt hem tegen en brengt hem naar een groot vertrek waar de Grauwe Ridders met hun schildknapen zitten.

De Grauwe Ridders willen weten of Tiuri de ring van de Zwarte Ridder met het Witte Schild heeft. De schildknapen doorzoeken zijn kleren en vinden de ring, die nog steeds aan het touwtje om zijn hals hangt. De Ridders beschuldigen hem van diefstal van de ring en houden hem in een kleine kamer in het *Kasteel Mistrinaut* gevangen. Tiuri krijgt de laatste kans om de brief heimelijk open te doen en voor te lezen. Plotseling beweegt het wandtapijt en in de opening in de muur staat een jonkvrouw. Tiuri herkent in haar de dochter van burchtheer, Lavinia. Uit haar woorden blijkt dat Tiuri in gevaar is. Ze wil Tiuri helpen en heeft daarom stiekem een zwaard en een dolk van de wapenzaal van haar vader meegenomen.

In de opening van de geheime deur verschijnt onverwacht de vader van Lavinia. Als hij zijn dochter bij Tiuri ziet, stuurt hij het meisje boos naar haar kamer. Maar vreemd genoeg geeft de burchtheer hem dezelfde dingen als Lavinia met de woorden dat deze Tiuri moeten beschermen tegen de Grauwe Ridders. Op de binnenplaats wachten de Grauwe Ridders op Tiuri, ze zijn strijdvaardig, in volle wapenrusting met schild aan de arm en hand op het greep van het zwaard. Ze vallen Tiuri aan en het is een ongelijke strijd. Tiuri wil weten, wie de Ridders zijn en waarom ze hem willen doden. Ze stellen zich voor als de Grauwe Ridders, Wrekers van de Windstreken, namelijk Ridder Bendoe, Ridder Arwaut, Ridder Ewijn uit het Westen en ridder Ristridin uit het Zuiden. Hun taak is de wraak te nemen voor de dood van de Zwarte Ridder met het Witte Schild.

Als Tiuri zijn naam zegt, herkennen de Grauwe Ridders in hem de jongeling uit Dagonaut die op de nacht voor zijn Ridderslag uit de kapel is weggelopen. Op aandrang van de Ridders moet Tiuri duidelijk maken wat hij weet over de moord op de Zwarte

Ridder met de Witte Schild of Ridder Edwinem, zoals zijn echte naam was. In gezelschap van de Grauwe Ridders gaat Tiuri op weg langs de *Blauwe Rivier*. Tegen de avond bereiken ze de *Herberg van de Zonsondergang*. De Ridders vragen de waard naar de Rode Ruiters, maar deze had hij niet gezien. Zijn knecht Leor liegt en antwoordt, dat hij nog nooit een ruiter heeft ontmoet. De Grauwe Ridders en Tiuri vertrouwen Leor niet.

Onder het eten wordt hun voorgevoel bevestigd. Leor staat achter de deur om de Ridders af te luisteren. De jongen geeft eindelijk toe, dat hij de Rode Ruiters heeft gezien. Die ruiters vragen of hij vier Grauwe Ridders of een jongeling met een mooie ring aan zijn vinger heeft gezien. De volgende dag begeeft Tiuri zich samen met de Grauwe Ridders weer op weg. Een rustige middag wordt verstoord door de groep van de Rode Ruiters die Tiuri en de Grauwe Ridders onverwacht aanvallen. Tiuri verdedigt zich wanhopig tegen op zijn minst drie aanvallers, die de brief met alle geweld willen grijpen. Andere tegenstanders vechten met de Grauwe Ridders. Tiuri raakt gewond en verliest het bewustzijn.

Als hij weer bijkomt, is het lawaai van de strijd verstomd. Ristridin wast en verbindt zijn pijnlijke arm. Ze besluiten in het bos te overnachten en morgen vroeg met Tiuri langs de *Eerste Grote Weg* te rijden. Ilmar ruilt van kleren met Tiuri om de vijand te misleiden. Tiuri neemt afscheid van de Grauwe Ridders en zijn paard Ardanwen en hervat zijn tocht, maar deze keer alleen. Er is een behoorlijk deel van weg al afgelegd, als hij plotseling voetstappen op het pad hoort naderen. Tiuri kijkt om en ziet een man die hem een groet toewuift. Hij vraagt Tiuri of hij hem gezelschap kan houden op weg naar Menaures. Annvankelijk reageert Tiuri achterdochtig, maar dan schaamt hij zich over zijn gebrek aan behulpzaamheid. Dus ze begeven zich samen op weg.

Tiuri's metgezel heet Jaro en hij is bijzonder spraakzaam en lacht veel. Maar Tiuri vertrouwt hem niet. Het smalle pad gaat naar boven langs de rotswand en langs de kloof. Wanneer ze zich boven de afgrond bevinden, struikelt Jaro en botst tegen Tiuri. Hij wankelt, maar weet zich staande te houden. Jaro verdwijnt in de kloof maar hij weet een tak te grijpen en hij zweeft nu daaraan met beide handen. Tiuri helpt hem naar boven klimmen, maar zijn reactie maakt hem beduusd.

Tiuri merkt, dat Jaro's gedrag was veranderd. Hij is stil en nors. Als ze op een kleine weide aankomen, zien ze een bruine jongen op een fluit spelen. Hij brengt beiden naar Menaures. Van Menaures komt Tiuri te weten dat de jongeling Piak heet en in de bergen geboren en getogen is. Hij zal Tiuri op zijn tocht door de bergen begeleiden. Tiuri vertelt Menaures hoe hij de Zwarte Ridder met het Witte Schild had ontmoet en hoe hij van hem de brief met een belangrijke boodschap had gekregen voor Koning Unauwen.

De volgende morgen staan de reizigers vroeg op om zo gauw mogelijk te vertrekken. Rond het middaguur zitten ze in de schaduw om uit te rusten en iets te eten. Plotseling staat Jaro op, pakt zijn reistas en wil de weg terug naar Menaures inslaan. Op aandringen van Tiuri begint Jaro te spreken dat hij gezonden was om Tiuri te doden en te zorgen dat de brief nooit overhandigd zou worden. Hij is een van de Rode Ruiters. Jaro bekent dat hij niet de enige is die Tiuri wil doden. Slupor, de beste spion en de slechtste mens, is de man, voor wie Tiuri zich in acht moet nemen. Na deze woorden loopt Jaro terug naar Menaures.

Tiuri en Piak vervolgen hun weg. Geleidelijk komt Tiuri tot het besef dat Piak niet alleen een gids en reisgezel is, maar ook een goede vriend van hem kan zijn. Op de jongens wacht het moeilijkste deel van de weg – de overgang langs de *Groene Richel* tot de pas, over de gletsjer en de *Zeven Rotsen*. Het lopen wordt bemoeilijkt door het lastige gladde terrein, mist en sneeuw. Piak stelt voor dat ze bij zijn oom Taki en tante Ilja overnachten, die boven *Filamen* wonen. Taki raadt de jongens aan naar *Dangria* met een man mee te rijden, die Ardoc heet.

Ardoc geeft iedereen een paard en ze stappen begeleid door knecht Dieric, die de wagen met waren bestuurt. Als de Burgemeester van *Dangria* te weten komt, dat naar zijn stad twee vreemdelingen komen, wil hij ze in het stadhuis als zijn gasten verwelkomen. Vanwege hun tijd die beperkt is, zijn de jongelieden helemaal niet geestdriftig over de uitnodiging. Maar de Burgemeester dringt aan en de jongens hebben geen andere keuze dan te blijven. Piak vermoedt dat het een valstrik is. Hij maakt zich uit de voeten met de woorden dat hij de brief bij zich heeft. De krijgslieden rennen achter Piak om hem te arresteren.

Tiuri verliest geen tijd, pakt een boog en een koker met pijlen uit de wapenzaal en verbergt zich in een vertrek. Hij knielt neer op de grond en haalt de brief tevoorschijn. Het juiste ogenblik is aangebroken om de brief te lezen en te vernietigen, zodat de vijand nooit kan vernemen wat erin stond. Tiuri begrijpt niet wat in de brief staan, want de boodschap is geschreven in geheimschrift. Hij moet zo vlug mogelijk de boodschap van de brief uit zijn hoofd leren. De boogschutters bedreigen hem van een huis aan de overkant.

Opeens komt de schrijver van de Burgemeester de kamer binnen. Hij helpt Tiuri om ongemerkt van het stadhuis op straat te komen. Hij rent weg zo snel als hij kan en gaat pas langzamer lopen als de verschillende voorbijgangers hem verbaasd nakijken. Als Tiuri op het marktplein blijft staan om te zien, waar hij zich kan verbergen, onderbreekt een stem zijn gepeins. Het is de stem van een oude man, die Piak en hem al eerder had aangesproken. De man, die Iruwen heet, brengt Tiuri naar de herberg *In de witte zwaan*. Hier komt Tiuri te weten dat de bewoners van *Dangria* in de Burgemeester een vijand zien. Volgens velen vergeet hij, dat hij alleen maar Burgemeester is en treedt hij op als een zelfstandig vorst, naar willekeur. Hij heeft ervoor gezorgd dat de vergaderingen van de Burgemeester en de Raad die regelmatig plaatsvinden niet voor het publiek toegankelijk waren. Tiuri en Iruwen beslissen dat het beter zal zijn als ze naar het stadhuis optrekken en eisen dat Piak wordt vrijgelaten.

Iruwen kan met zijn vlamme woorden vele mensen op het marktplein meeslepen. Hij overtuigt allen van Piaks onschuld en dat zijn gevangenschap onrechtvaardig is. Tiuri, Ardoc en Iruwen gevolgd door vele nieuwsgierige bewoners betreden de grote hal waar de vergadering in volle gang is. In de hal staat er een grote tafel, waar de Burgemeester met de leden van de Raad zit. Ook de schrijvers en krijgslieden zijn aanwezig. Tiuri doet een stap naar voren en begint te praten. Hij vraagt om opheldering waarom Piak in de gevangenis zit hoewel hij niets heeft gedaan. De Burgemeester kan de woorden van Tiuri niet weerleggen, omdat hij eigenlijk geen reden heeft om Piak in de kerker te houden. Daarom erkennen de Raadsleden dat Piak onschuldig is en ze bevelen zijn vrijlating. Op verzoek van Dirwin, een gewaardeerd lid

van de Raad, moeten de jongens in *Dangria* blijven tot de volgende dag om de hele situatie goed te verklaren.

's Avonds bezoekt Iruwen de jongens in hun kamer. Hij komt, omdat hij weet dat ze niet veel tijd hebben. Hij wil hen daarom helpen om zo snel mogelijk *Dangria* te verlaten. Diep in de nacht nemen ze afscheid van Iruwen en bedanken hem nogmaals voor zijn hulp. Ze lopen de hele nacht tot ze bij de *Regenboog Rivier* komen. De tolwachter zegt tegen de jongens dat ze drie goudstukken moeten betalen als ze de rivier willen oversteken. Omdat ze geen geld bij zich hebben, proberen ze met een bootje naar de andere oever te varen. De boot is klein, oud en lek. Bovendien botsen ze tegen een rots aan. Piak valt overboord en in een mum van tijd zwemmen beiden naar het eiland. Het bootje zinkt.

Als ze eindelijk op het eiland komen, valt Tiuri plotseling een goed idee in. Hij wil de ring van de ridder Edwinem als betaling te geven voor de tol. Zo wachten de vrienden tot de zon opkomt en de tolwachters merken dat ze op het eiland zitten. Van een toren van de burcht klinkt hoorngeschal. In de verte komt een boot tevoorschijn, die in hun richting vaart. Warmin, een van de wachters, deelt hen mee, dat ze gevangenen van de Tolheer zijn. Tiuri vraagt de Tolheer om de tol met zijn ring te betalen. In het gezicht van de Tolheer kan men aflezen dat hij de ring kent. Hij heeft ook hetzelfde ring. Koning Unauwen heeft zulke ringen alleen maar aan zijn trouwste paladijnen geschonken.

De Tolheer wil weten hoe Tiuri er aan komt. Als Tiuri zijn verhaal vertelt, geeft de Tolheer hem de ring terug. Tiuri en Piak kunnen de brug oversteken, maar Tiuri moet beloven, dat ze op terugweg de tol betalen. Dit gesprek breekt een dienaar met een brief in de hand af. Er komt een bode uit *Dangria*, gezonden door Dirwin. In de brief verzoekt Dirwin de Tolheer de jongens te ondervragen en niet verder te laten gaan. Toch besluit de Tolheer de jongens in vrijheid te stellen. Ze steken het *Bos van Ingewel* over. De raad van de Tolheer wordt gevolgd en ze geven hun paarden aan de herbergier van *De eerste nacht* in het dorpje *Ingewel*.

's Avonds nog verlaten ze de herberg en vervolgen ze hun weg naar de *Herberg in de Maanheuvels*. Wanneer ze de *Maanheuvels* naderen, werden ze steeds meer door een

vreemd gevoel overrompeld. Tiuri ziet van achter een heuvelrug een paard. Op een open plek ziet Tiuri het onbeweeglijke lichaam van een man te liggen. Er is geen twijfel over, dat hij dood is. Als Tiuri beter kijkt, stelt hij vast dat de man die daar ligt de schrijver van de Burgemeester van *Dangria* is. Tiuri besluit, dat Piak moet teruggaan en hij zal de weg vervolgen.

Plotseling komen op de weg de ruiters tevoorschijn. Ze zoeken naar de jongens. Tiuri herkent in hun Warmin en de andere mannen van de *Regenboog Rivier*. Deze zijn gekomen om de jongens tegen Slupor te beschermen. De nacht brengen ze in het *Slot van de Witte Maan* door, waar Ridder Iwijn woont. Iwijn deelt hen mee dat de moordenaar gevangen genomen is en nu in de *Herberg in de Maanheuvels* wordt vastgehouden. Ze hebben de *Maanheuvels* gauw achter zich gelaten.

Voor de jongens ligt het doel van hun reis, de *Stad van Unauwen*. Ze rijden over een der wegen en als ze dicht bij een poort zijn, zien ze een oude bedelaar om een aalmoes te vragen. De vrienden geven hem alles wat ze bij zich hebben en ze willen doorrijden. Maar de bedelaar verrast hen door zijn boze reactie. Tiuri springt van zijn paard en steekt zijn hand uit om hem te helpen. Bij de blik in zijn ogen stelt Tiuri vast dat de bedelaar in werkelijkheid Slupor is. Tiuri vecht met hem, maar hij is aan het einde van zijn krachten. Op dit moment komen Piak en voorbijgangers hem te hulp. Slupor loopt weg. De poortwachters houden hem vast en zetten hem gevangen.

Nadat Tiuri en Piak naar Koning Unauwen gebracht zijn, kan Tiuri eindelijk zijn boodschap mededelen. Tiuri laat hem de ring van Ridder Edwinem van Forèstèrra zien en na het overwinnen van zijn aanvankelijke angst deelt hij hem de inhoud van de brief mee. Hij merkt op het gezicht van de Koning dat zijn woorden hem getroffen hebben. Als teken van dankbaarheid voor het belangrijke bericht schenkt de Koning Unauwen beide jongens twee zwaarden en twee ringen. Tiuri weet nog steeds niet wat de gecodeerde boodschap precies betekent.

De volgende dag verzamelen alle ridders in het paleis uit het koninkrijk Unauwen. De Koning spreekt tot alle aanwezigen over het bericht en een dreigend gevaar. De Vorst van Eviellan, de jongste zoon van Koning Unauwen heeft om vrede gevraagd en de Koning heeft een gezantschap naar hem gezonden. Maar het aanbod van vrede was

in wezen alleen een valstrik. In werkelijkheid wilde hij niet vrede, maar de heerschappij over het koninkrijk Unauwen bereiken. Hij was van plan om zijn oudere broer, Kroonprins die de troonopvolger is, te vermoorden. In de brief was de waarheid over de Vorst van Eviellan en zijn voornemen geschreven. Ridder Edwinem wilde een ramp vermijden, maar de Rode Ruiters uit Eviellan met hun meester de Zwarte Ridder met het Rode Schild vermoordden hem om de belangrijke brief te krijgen. Dankzij Tiuri en Piak komt de brief toch aan.

De volgende dag nemen Tiuri en Piak afscheid van de Koning, alle vrienden in het koninkrijk Unauwen en verlaten de stad. Op de terugweg stoppen ze in de herberg *De Eerste Nacht* en ook bij de *Regenboog Rivier*, waar de jongelieden door de Tolheer worden begroet. Ze moeten hem al het nieuws uit de Stad Unauwen vertellen. In Dangria ontmoeten ze hun oude vrienden Iruwen, Ardoc en Doalwen. Van hen krijgen de jongens te horen dat er veel in *Dangria* verandert sinds ze vertrokken zijn. Heer Dirwin is de nieuwe Burgemeester geweest.

Bij Menaures beslist Piak, die oorspronkelijk met Tiuri naar het land van Koning Dagonaut wil gaan en schildknaap wil worden, dat hij in de bergen wil blijven. Tiuri neemt afscheid van Piak en hij vervolgt zijn reis. Hij gaat langs de *Blauwe Rivier*, naar het *Kasteel Mistrinaut* waar hij door de burchtheer en zijn dochtertje Lavinia met vreugde wordt begroet. Van het *Kasteel Mistrinaut* naar de *Stad van Koning Dagonaut* was maar een klein eindje.

Aan het einde van zijn reis staat Tiuri voor Koning Dagonaut. Hij moet uitleggen waarom hij uit de kapel in de nacht is weggelopen. Tijdens een maaltijd in het paleis slaat de Koning Tiuri tot ridder. Op verzoek van Koning Unauwen krijgt Tiuri het witte schild, ten teken dat hij ook de dienaar van hem is. Tiuri gaat naar de kapel om zijn nachtwake te beëindigen. De volgende morgen op de terugweg van de kapel ziet Tiuri op de heuvel zijn vriend Piak. Hij bekent dat hij verdrietig was om Tiuri's vertrek en hij zijn schildknaap wil zijn. De jongens genieten van de ontmoeting en lopen samen naar de *Stad van Koning Dagonaut*.

2.2 Handeling van het boek *Torenhoog en mijlen breed*

Het verhaal *Torenhoog en mijlen breed* wordt in 1969²⁶ door Uitgeverij Leopold²⁷ uitgegeven. Het werk behoort tot de eerste sciencefiction-boeken van de schrijfster Tonke Dragt. Ze zelf betitelt het toekomstroman. Als grondlegger van het genre sci-fi wordt in het algemeen Jules Verne beschouwd.²⁸ De term sciencefiction combineert wetenschap en fictie en omvat de thema's die ook Dragt in haar sci-fi-boeken verwerkt: reizen naar de andere planeten, het leven in de parallelle werelden of de ontmoetingen met de vreemdelingen.²⁹ We moeten hierbij opmerken dat toen Tonke Dragt met het boek bezig was, waren de eerste mensen net op de maan geland (1969). In de jaren zestig wordt de mens steeds meer geconfronteerd met de berichten over gekapte bossen en dreigend uitsterving van sommige dieren. Daarom draagt dit verhaal met zich mee een boodschap dat nog steeds actueel is.³⁰

De aarde is een betonnen jungle geworden, waar de natuur zijn kracht heeft verloren en de bossen, die nu alleen in de herinnering van mensen bestaan, zijn verdwenen. De onderzoekers verzamelen gegevens over andere planeten. Naast de maan en Mars zijn de onderzoeksstations ook op Venus, de enige planeet waar nog wel wouden zijn. De weelderige bossen met de bomen die naar de hemel reiken bestrijken als vlammen een groot deel van deze planeet.

Edu Jansen ook wel planeetonderzoeker Elf genoemd is de enige van tien onderzoekers die voor de tweede keer gevraagd was om deel te nemen aan het

---

²⁶ In 1982 verscheen het vervolg van *Torenhoog en mijlen breed* vernoemd *Ogen van tijgers. De robot van de rommelmarkt* die oorspronkelijk voor *De Trapeze-serie* werd geschreven en dan opnieuw in 2000 uitgebracht, is eigenlijk de voorganger van de *Torenhoog en mijlen breed*. In: ROS, Bea. Experimenteren met tijd en ruimte: De sf-boeken van Tonke Dragt. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 180.

²⁷ De kinder- en jeugdboekenuitgeverij. In: De beste kinderboeken van iedereen van 0 tot 100. Uitgeverij Leopold. [online]. [gecit. 2016-04-25] <<https://www.leopold.nl/auteur/tonke-dragt/>>.

²⁸ COILLIE, Jan van. *Leesbeesten en boekenfeesten: hoe werken (met) kinder- en jeugdboeken?*. 5^e druk. Zoetermeer: Biblion, 2002, p. 197.

²⁹ ROS: Experimenteren met tijd en ruimte: De sf-boeken van Tonke Dragt. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001), p. 177.

³⁰ DRAGT, Tonke. *Torenhoog en mijlen breed*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhoog_en_mijlen_breed/2.html>.

onderzoek op Venus. In vergelijking met hem zijn de andere onderzoekers helemaal niet enthousiast over. Mick Tomson, de onderzoeker Twaalf kan niet begrijpen waarom Edu zo graag op Venus wil werken. De mensen leven in de overtuiging dat Venus gevaarlijk is en daarom noemen ze dit een gevaarlijke planeet. Ze leven in een geïsoleerde ondoordringbare koepel van plexiglas.

Voor alle onderzoekers gelden strenge veiligheidswetten, dat betekent dat ze zich niet meer dan een mijl van de koepel mogen begeven. In het verleden probeerden sommige onderzoekers naar de wouden te gaan, maar ze keerden of niet meer terug of ze werden krankzinnig. Het verhaal begint met de aankomst van tien onderzoekers op Venus. Na de landing moeten alle onderzoekers psychologische tests voor de *Dienst Algemeen Welzijn* ondergaan. Edu leert de mooie psychologe Petra Molova kennen en hij bemerkt dat in de koepel ook zijn oude vriend Igor Ranov werkt.

De mensen in de koepel zijn volledig afgesneden van de omliggende natuur. Ze voeren observatievluchten uit en maken foto's van het landschap. Edu vecht steeds tegen de drang om naar de wouden te gaan. De ongerepte natuur trekt hem voortdurend aan door haar diversiteit en uniekheid. Hij hecht niet veel belang aan het onderzoek in de nabijheid van de koepel.

Tijdens een observatievlucht overtreedt Edu het verbod en ondanks alle risico's besluit hij op zijn eigen houtje naar de wouden te gaan. In zijn onderbewustzijn hoort hij bijzondere stemmen die hem tot zich roepen. Edu verzoekt in het hoofdkwartier Igor om vlak bij de wouden te noodlanden. Igor is woedend maar eindelijk stemt hij ermee in. Zijn ruimteschip is intussen door schimmel overdekt. Edu treedt in een speciaal buitenpak voor de eerste keer de wouden binnen. Hij kan zijn ogen niet geloven. De natuur overal om hem heen is adembenemend.

Op een gegeven moment verliest Edu van vermoeidheid het bewustzijn. Als hij weer wakker wordt, ligt hij volledig naakt in het gras. Edu beseft dat zijn ruimtepak naast hem ligt en toch is hij nog in leven, bovendien hoort hij het kabbelen van het water, het ruisen van bomen en hij ruikt de geur van bloemen. Hij is enorm blij dat hij nog in leven is. Plotseling bevindt Edu zich in aanwezigheid van een groen mannetje. Firth, het intelligente wezen met een als hagedis gladde huid en een heleboel vingers,

hij is een Afroin. Hij legt uit dat Edu niet bang hoeft te zijn voor de wouden en voor de bewoners van de planeet Afroi.

Edu komt tot de ontdekking dat Firth zijn gedachten kan lezen. Firth met andere Afroini laat hem de weg naar de koepel zien en zegt tegen Edu dat hij op elk moment naar de wouden kan terugkomen. Na zijn terugkomst bij de koepel moet Edu veel testen ondergaan. De volgende dag gaat hij weer de wouden in met zijn vriend Mick. Vanaf het begin is Mick achterdochtig en vol vooroordelen. Als ze bij het doel aankomen, begint Mick zich vreemd te gedragen. Tijdens het eerste contact met Firth wordt hij met zijn eigen angst geconfronteerd. Maar toch gaat het onderzoek steeds verder en de mensen worden beter over Afroini geïnformeerd.

Tijdens een verdere onderzoekingsstocht wordt Edu door Petra vergezeld. Pas als ze zich samen midden in het bos bevinden, brengt Edu zijn gevoelens tot uiting. Hij kust Petra en verklaart haar zijn liefde. Maar hij weet doordat hij haar gedachten kent, dat Petra eigenlijk van Igor houdt. Geleidelijk komt Edu tot het besef dat ook hij gedachten kan lezen. Edu voelt zich inderdaad schuldig dat de mensen in de koepel niet weten van zijn telepathische vaardigheden.

Intussen beginnen andere onderzoekers iets te vermoeden. Zijn gedrag is op zijn minst vreemd. Ondanks de angst en twijfelachtigheid weet Edu diep van binnen dat er geen weg terug bestaat. Hij begint te beseffen dat zijn vaardigheid om gedachten te lezen meer ongemak dan voordeel is. Edu is bang dat als anderen in de koepel zijn geheim ontdekken zullen ze hem niet meer vertrouwen. Edu, Iman en Igor stappen bij het verdere bezoek naar de wouden op. Ze ontmoeten Firth die veel met hen over het leven in de wouden, dieren en ook over telepathie praat. Afroini leven in de gemeenschap en in harmonie met natuur, met dieren en planten. De kinderen worden samen opgevoed.

Na de terugkomst in de koepel wil Edu van Igor dat hij Petra zegt, dat hij verliefd op haar is. Intussen komt Edu tot de ontdekking dat het steeds moeilijker wordt om eigen gedachten te denken en niet die van de anderen. Hij wil een mens blijven, *geen*

*speelbal van alle toevallige gedachten om hem heen*³¹. Hij is bang dat hij gek zal worden en vindt zijn vaardigheid om gedachten te lezen bemoeiziek. Maar na zijn bezoek aan het woud en een gesprek met Firth komt hij tot het centrale idee dat de mens *die zichzelf vergeet zichzelf nog niet hoeft kwijt te raken*³². Zijn vaardigheid hoeft niet een last te zijn maar kan wel een voordeel worden.

---

³¹ DRAGT, Tonke. *Torenhoog en mijlen breed*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhoog_en_mijlen_breed/2.html>.

³² Ibid.

3 Personages: typen, opbouw en karakterisering van personages

In het werk *Literair Mechaniek* (2003) verklaren de auteurs Erica van Boven en Gillis Dorleijn waarom de personages voor de lezer een van de belangrijkste categorieën vertegenwoordigen. Ten eerste maken de personages zich verdienstelijk voor de eerste ingang van de lezer tot het verhaal. Ten tweede past de lezer zich aan het personage aan en neemt door middel van deze kennis van de gebeurtenissen in een verhaal. Integendeel is de eerste reactie van de lezer op een verhaal vaak tot het adres van de personages gericht. Hij schat in hoe de personages eruit zien, hun geloofwaardigheid en of hij hen sympathiek vindt, hij identificeert zich met hen of zet zich tegen hen af.³³

In hun werk bieden Erica van Boven en Gillis Dorleijn definities van twee in de verhaaltheorie veel gebruikte termen aan - **personages** en **acteurs**. De eerste term **personage** definiëren ze als “het beeld van het personage zoals dat aan de lezer wordt voorgelegd in het verhaal”³⁴. De term **acteur** wordt gebruikt dan “voor de handelende instantie op het niveau van de geschiedenis”³⁵. In dit verband leggen ze verder uit dat de **acteurs** niet de menselijke gestalten zijn, maar “de schematische rollen die in de handeling worden vervuld”³⁶.

Naast de hierboven genoemde definities van termen **personage** en **acteur** moeten we ook het verschil tussen **personages** en **personen** toelichten. Volgens de auteurs van de publicatie *Literair mechaniek* zijn **personages** “altijd mensen of als min of meer

---

³³ VAN BOVEN, Erica & DORLEIJN, Gillis. *Literair mechaniek: Inleiding tot de analyse van verhalen en gedichten*. 2e druk. Bussum: Uitgeverij Coutinho, 2003, p. 299.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

menselijk voorgestelde wezens”³⁷. Dat betekend echter niet dat ze “mensen van vlees en bloed”³⁸ zoals **personen** zijn.

3.1 Typen van personages

Zoals we reeds hebben vermeld, maken de personages een belangrijk onderdeel van het verhaal uit. Het personage dat een sleutelrol in een verhaal speelt, kan door middel van drie verschillende termen worden aangeduid. De term **held** laat zich niet makkelijk in een definitie vangen. In dit geval duidt hij niet een moedige en dappere man maar het kan ook een “slachtoffer of anti-held”³⁹ zijn. Om misverstanden te voorkomen zou men dan ook beter de term **hoofdpersoon** gebruiken. Ook het begrip **protagonist** wendt hier aan hoewel dit vroeger voor de aanduiding van de hoofdrolspeler in een toneelstuk diende.⁴⁰

E. van Boven en G. Dorleijn benoemen sommige kenmerken die de protagonist van de andere figuren onderscheiden. Wie de centrale rol in het verhaal vervult, wordt duidelijk gedurende de loop van het verhaal. De protagonist is het personage dat het vaakst en ook alleen in het verhaal kan optreden en de monologen houden. Daarnaast is voor de hoofdpersoon kenmerkend dat hij bij de belangrijke momenten aanwezig is en de betrekkingen met het grootste aantal andere figuren heeft. De protagonist verricht volgens Van Boven en Dorleijn “bepaalde voor het verhaal essentiële handelingen”⁴¹. En eindelijk is hij het personage “over wie de meest uitgebreide informatie wordt gegeven”⁴².

---

³⁷ VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 300.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid., p. 307.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

Naast de hoofdpersoon beschikt elk verhaal over de **bijfiguren**, die het verhaal ontwikkelen en de handeling op gang houden. De schrijver gebruikt ze om de hoofdpersoon meer reliëf te geven.⁴³ In *De brief voor de Koning* vervult deze functie onder anderen Piak⁴⁴, Tiuri's gids en naderhand zijn beste vriend.

Één van de meest gebruikte classificaties van de personages op basis van een psychologisch criterium is die in **round characters**, **flat characters** en **type**⁴⁵. Ze (round characters) kunnen begrepen worden als "complexe personages die in de loop van het verhaal een zekere ontwikkeling doormaken"⁴⁶. Van sommige betekenissen die woordenboeken voor definitie van round character aanbieden, bevalt ons het best de definitie van *Prisma van de letterkunde* die verklaart dat hij niet "bij de eerste kennismaking"⁴⁷ laat kennen en "men leert het eigenlijk nooit definitief kennen"⁴⁸. In door ons gekozen werken (*De brief voor de Koning* en *Torenhooch en mijlen breed*) belichamen de hoofdpersonen, Tiuri en Edu Jansen, de round characters. Dat voortvloeit uit hun inwijdingsreis aan het einde waarvan hun kijk op de wereld verandert. Hierbij de ontdekking van Edu Jansen aan het einde van het verhaal:

"Dat is wat ik wilde, dacht Edu, nieuwe werelden ontdekken... Wij mensen verlieten de Aarde, gingen naar de maan en nog verder: Mars, Venus... Afroi... En nu ontdek ik nieuwe werelden in mezelf, in anderen..."⁴⁹

De personages van **flat characters** kan daarentegen worden gedefinieerd als "weinig uitgewerkt en statisch"⁵⁰. Volgens de definitie van *Prisma van de letterkunde*

---

⁴³ VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 300.

⁴⁴ In *Geheimen van het Wilde Woud* zijn er enkele hoofdstukken wanneer we door Piak's ogen de situatie nakijken. Dat kan tot een probleem leiden om nauwkeurig te bepalen wie is de hoofdpersoon van het verhaal. In: JONGEN: Een ridder in hart en nieren: Tonke Dragts evocatie van de Middeleeuwen. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001), p. 163.

⁴⁵ VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 308.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ ZALM, Cees van der. *Prisma van der letterkunde*. 1e druk. Zwolle: Het Spectrum BV, 1990, p. 191.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ DRAGT, Tonke. *Torenhooch en mijlen breed*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhooch_en_mijlen_breed/2.html>.

laat flat character zich makkelijk “in één zin, een soort slagzin samenvatten”⁵¹. De Engelse schrijver E.M. Forster⁵² voegt eraan toe dat flat character ook **type** of **karikatuur** wordt genoemd en wordt op basis van een gedachte of een kenmerk opgebouwd⁵³. E. van Boven en G. Dorleijn omschrijven een type als een flat character die “één menselijke eigenschap”⁵⁴ vertegenwoordigt. Als een goed voorbeeld kan hier het personage Mick Tomson, een onderzoeker op Venus, dienen. Zijn karakter laat zich op basis van deze bewering vastleggen:

“Als die wouden op Aarde net zo waren als de Venuswouden, is het maar goed dat we er van af zijn.”⁵⁵

3.2 Opbouw van personages

In dit hoofdstuk zullen we iets meer over het beeld van een personage in een literair werk zeggen. Het beeld van een personage bevat alle informatie over het personage die uit de tekst voortvloeit. Er zijn verschillende manieren waarop deze informatie worden aangeboden. Het gaat om de beschrijving van het uiterlijk en het innerlijk van het personage en de weergave van dialogen en gedachten verwant aan het personage. Vervolgens volgt er een hoofdstuk over de karakterisering van het personage. Ook hier zullen we de al eerder genoemde publicatie als uitgangspunt gebruiken.

---

⁵⁰ VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 308.

⁵¹ ZALM: *Prisma van der letterkunde* (1990), p. 191.

⁵² Edward Morgan Forster (1879-1970), de Engelse schrijver en essayist. In: *Biography of E.M. Forster* [online]. [gecit. 2016-04-25] . <<http://www.gradesaver.com/author/e-forster>>.

⁵³ FORSTER, Edward Morgan. *Aspekty románu*. 1° druk. Bratislava: Tatran, 1971, p. 191.

⁵⁴ VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 308.

⁵⁵ DRAGT, Tonke. *Torenhooch en mijlen breed: Bericht van Tonke Dragt aan de lezers van dit boek*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhooch_en_mijlen_breed/2.html>.

3.3 Karakterisering van personages

Met de opbouw hangt nauw de karakterisering van het personage samen. De informatie over het personage kan rechtstreeks of indirect in de tekst uitgedrukt worden door drie belangrijkste bronnen: “de verteller, het personage zelf of andere personages”⁵⁶. In *Literair mechaniek* maken de auteurs het onderscheid tussen expliciete en impliciete informatie over het personage. In het eerste geval gaat het om een beschrijving van het uiterlijk of het innerlijk. Het tweede geval is de beschrijving van het personage door zijn handeling, dialogen en gedachten.

In dit verband moeten we twee soorten van karakterisering noemen. De **blok**karakterisering⁵⁷, een vorm van de karakterisering, waarbij de verteller of vertelinstantie “op vrij grondige en expliciete wijze een beschrijving geeft van de kenmerkende innerlijke en uiterlijke eigenschappen van een personage”⁵⁸. In tegenstelling hiermee gaat het over de zogenaamde **ontrollende karakterisering**⁵⁹ als de informatie van een personage “bij stukjes en beetjes verspreid over het verhaal wordt gegeven”⁶⁰. De lezer moet in dit geval aandachtig lezen, omdat de uiterlijke beschrijving ook informatie over het innerlijk van het personage kan verbergen.

De expliciete beschrijving stelt de verteller in staat om een beeld te scheppen via sommige trekjes en details van kleding, gedrag en uitdrukking van het personage die grotendeels door tijd en cultuur zijn beïnvloed.⁶¹ In de hieronder geciteerde passage kunnen we bepalen dat de personen de aanstaande ridders van Koning Dagonaut zijn en ook in welke periode het verhaal gesitueerd is:

---

⁵⁶ VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 300.

⁵⁷ Ibid., p. 301

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid., p. 302.

“Maar vóór al deze glansrijke dagen hebben de nieuwe jonge ridders hun laatste proef moeten doorstaan. De vierentwintig uren voor hun ridderslag moeten ze vasten – niets eten en drinken mogen zij. En de nacht moeten ze wakend doorbrengen in de kleine kapel buiten de muren van de stad. Daar liggen hun zwaarden voor het altaar, en zichzelf, in witte gewaden gekleed, knielen neer en bezinnen zich op de grote taak die voor hen ligt. Ze nemen zich voor als Dagonauts ridders hun Koning trouw te dienen, en zijn rijk, dat hun vaderland is.” (Dragt 1967:8)

Het personage kan ook door de **indirecte karakterisering**⁶² worden beschreven. Hier speelt ook de verbeeldingskracht van de lezer een grote rol, omdat de lezer zelf zich een beeld afhankelijk van gedachten, gesprekken of dromen van personages vormt. De **naamgeving** stelt ook één van de mogelijke manieren voor om personages te karakteriseren. In het volgende hoofdstuk zullen we iets meer over de naamgeving in *De brief voor de Koning en Torengoog en mijlen breed* spreken.⁶³

3.4 Samenvatting

Dit hoofdstuk geeft een beknopt theoretisch overzicht van de literaire personages. De auteurs E. van Boven en G. Dorleijn maken het onderscheid tussen de termen personage, acteur en persoon. Het personage is in tegenstelling tot de acteur een menselijke gestalte maar niet een echte persoon. In verband met de typen van personages op basis van hun functie in het verhaal noemen de auteurs de hoofdpersoon of protagonist en bijfiguren.

Behalve de omschrijving van hun functie in het verhaal behandelen ze ook de andere classificatie in round characters, flat characters en type. In de werken *De brief voor de Koning* en *Torengoog en mijlen breed* zijn beide hoofdpersonen, Tiuri evenals Edu Jansen, de round characters. Nadere beschrijving van de karakters van beide protagonisten bieden we in het volgende hoofdstuk aan. Met de opbouw van het personage hangt de karakterisering samen. Er zijn twee mogelijkheden om de informatie over het personage te bieden. De karakterisering kan rechtstreeks of indirect

---

⁶² VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 304.

⁶³ Ibid., p. 303.

gegeven worden. E. van Boven en G. Dorleijn noemen twee belangrijke typen van karakterisering, namelijk blokkarakterisering en ontrollende karakterisering. In het geval van karakterisering van Tiuri en Edu Jansen neigen we tot de mening dat het over de ontrollende karakterisering gaat die de informatie over de personages geleidelijk in de loop van het verhaal geeft.

4 Hoofdpersonages van *De brief voor de Koning en Torenhog en mijlen breed*

4.1 Tiuri

De hoofdpersoon van het jeugdboek *De brief voor de Koning* is de zestienjarige jongen Tiuri. Volgens de definitie van de hoofdpersoon, die in het hoofdstuk *Functie van de personages* Erica van Boven en Gillis Dorleijn beschrijven, speelt Tiuri de “centrale rol”⁶⁴ in het verhaal. Hij “komt het vaakst in het verhaal voor en doet zich op de belangrijkste momenten gelden”⁶⁵. Ook het andere criterium dat de rol van de hoofdpersoon bepaalt, namelijk dat hij “met het grootste aantal personages relaties onderhoudt”⁶⁶, strookt met het hoofdpersonage Tiuri.

Hij is de zoon van Tiuri de Dappere, die in het verleden ook een van de ridders van Koning was. Tiuri is terecht trots op zijn vader (p. 105) en hij wil graag in zijn voetsporen volgen. Samen met vier andere jongelieden staat hij voor de laatste beproeving om Ridder van Koning Dagonaut te worden. De jongens moeten de nacht in de kleine kapel doorbrengen, ze mogen niet met elkaar praten of contact met de buitenwereld hebben. De proef werd voorafgegaan door intensieve voorbereiding die iedereen die ridder wil worden moet voltooien. Deze voorbereiding bestaat uit de dienst bij een ervaren ridder en een jaar bij de krijgslieden van de Koning. Dit is een voorbeeld wat een ridder voordat hij de ridderslag krijgt moet beheersen.

“Niet alleen moet hij met wapens kunnen omgaan en kennis hebben van vele zaken, maar bovenal moet hij bewijzen dat hij trouw is, en eerlijk, hulpvaardig en dapper. Ridderlijk in alle opzichten moet hij zijn.” (Dragt 1967:8)

Het verhaal is door de Inleiding voorafgegaan waarin de verteller de lezer naar een niet-bestaande fantasiewereld verplaatst. Wat we allereerst als aanwijzing voor een tijdsbepaling kunnen zien, zijn uitdrukkingen als *ridder* (p. 8), *schildknaap* (p. 295),

---

⁶⁴ VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 307.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid.

burchtheer (p. 84), *zandloper* (p. 127), *wandtapijt* (p. 86), *schild* (p. 23) en *koning* (p. 7), de begroetingen als *God zij met u.* (p. 60) of de kleding als *maliënkolder* (p. 143) en *pij* (p. 59) die een middeleeuwse sfeer oproepen. Bovendien bevat *De brief voor de Koning* talloze verwijzingen naar de religieuze sfeer, bijvoorbeeld in het hoofdstuk waarin Tiuri op zijn reis twee monniken ontmoet die hem naar het Bruine Klooster brengen:

“Tiuri slenterde door de verlaten zuilengalerij. Op een hoek zag hij een open deur, die toegang gaf tot een tweede binnenplaats. Aan het eind daarvan leidden enkele trapreden hem tot in de kerk. Zachtjes ging hij er binnen. Enkele monniken lagen er geknield, op het altaar brandde een kaars. Het late middaglicht viel door de gebrandschilderde ramen en gaf alles een geheimzinnige glans. Tiuri knielde neer en vouwde zijn handen.” (Dragt 1967:65)

De ruimte waar het verhaal zich afspeelt wordt op de plattegrond (Zie *Bijlage 6*) aan de binnenkant van de omslag van het boek weergegeven. De lezer kan altijd opzoeken waar Tiuri zich op zijn reis precies bevindt. Ook door de namen van de personen *Tiuri* (p. 12), *Ristridin* (p. 121), *Edwinem* (p. 103), *Sigirdiwardt Rafox van Azular Northa* (p. 110), de *Dwaas van de Boshut* (p. 43) zoals die van de wouden *Wilde Woud*, *Bos van Ingewel* (p. 252), rivieren *Blauwe Rivier* (p. 110), *Regenboog Rivier* (p. 231) en kastelen *Mistrinaut*, (p. 110), *Islán*, wordt het Middeleeuwenbeeld geëvoceerd.⁶⁷ In de eerste alinea van het verhaal vinden we een korte beschrijving van de fantasiewereld gecreëerd door de verbeeldingskracht van de auteur:

“Dit is een verhaal van lang geleden, toen er nog ridders waren. Het speelt zich af in twee koninkrijken: *Het land van Koning Dagonaut ten oosten van de Grote Bergen* en *Het land van Koning Unauwen ten westen van de Grote Bergen*. Zo heten ook de hoofdsteden van de twee rijken: de *Stad van Dagonaut* en de *Stad van Unauwen*.” (Dragt 1967:7)

Tiuri ontmoet op de lange weg naar het land van Koning Unauwen veel mensen. Onder andere een veertienjarige jongen Piak die voor hem gids in de bergen wordt. Miep Diekmann heeft zich in een reactie op Dragt's karakters uitgedrukt dat ze in haar boek “de eenvoudige, maar kernachtige psychologische tekening van de personen en

---

⁶⁷ JONGEN: Een ridder in hart en nieren: Tonke Dragts evocatie van de Middeleeuwen. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001), p. 163.

hun onderlinge verhoudingen”⁶⁸ aanbiedt.⁶⁹ In de loop van het verhaal wordt Piak een goede vriend van Tiuri. Piak is de enige die Tiuri onmiddellijk vertrouwt:

“Dus over tweeënhalve dag zal ik afscheid nemen van Piak,” dacht Tiuri. Hij vond dat geen prettige gedachte. Hij zou Piak missen. Ja, hij zou hem meer missen dan Ridder Ristridin en zijn gezelschap. Tegenover Piak kon hij meer zichzelf zijn; Piak was zijn vriend geworden. Piak hield met zijn opgewektheid alle onnodige zorgen en voorbarige angsten verre.” (Dragt 1967:176)

In het verhaal is een “alwetende, auctoriële verteller aan het woord”⁷⁰ die uit het perspectief van Tiuri vertelt. In het hoofdstuk 4 hebben we gezegd dat de lezer zich met het personage kan identificeren. Dit geldt ook in het geval van het verhaal *De brief voor de Koning* die door Tiuri’s ogen wordt gezien en de lezer kan daarom beter met hem meeleven en dingen herkennen. Ludo Jongen heeft in zijn studie over middeleeuwse sfeer in *De brief voor de Koning* geschreven dat volgens hem het grootste voordeel van de alwetende auctoriële verteller is dat hij de lezers in spanning houdt in de zin dat ze niet meer dan de hoofdpersoon weten⁷¹ wat ten gevolge een spannende atmosfeer creëert. Hierbij lichten we deze bewering met een passend voorbeeld toe:

“Plotseling verdwenen zijn overpeinzingen. Hij hoorde voetstappen achter zich. Ze konden nog ver zijn, maar op de steenachtige grond waren ze goed te horen. Hij keek om. Er was niemand te zien. “Ach,” zei hij tot zichzelf, “er zullen heus wel meer mensen rondlopen in deze bergen.” Toch versnelde hij zijn pas. Hij bleef de voetstappen echter horen; ja, ze schenen zelfs dichterbij te komen. Na een poosje hield hij stil om te rusten. Hij hoorde dat degene die achter hem liep, ook stil stond en toen doorstapte, heel vlug. Hij dacht even na en haalde uit zijn reistas de oude pij die hij van de monniken in het Bruine Klooster had gekregen.” (Dragt 1967:142)

---

⁶⁸ PENNEN, Wilma van der. Schrijfster van andere werelden. Tonke Dragt en de kritiek. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 223.

⁶⁹ In een interview over de grens tussen realiteit en fantasie heeft Tonke Dragt gezegd: “De realiteit zit voor mij, hoe langer hoe meer, in de beschrijving van de karakters. Tiuri uit *De brief voor de Koning* is nog mythologisch, maar Piak uit hetzelfde boek is al een karakter.” In: BEKKERING, Harry [et al.]. *De hele Biblebonste berg: De geschiedenis van het kinderboek in Nederland en Vlaanderen van de middeleeuwen tot heden*. 2^e druk. Amsterdam: Querido, 1990, p. 432.

⁷⁰ JONGEN: Een ridder in hart en nieren: Tonke Dragts evocatie van de Middeleeuwen. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001) p. 163.

⁷¹ Ibid., p. 165.

Tiuri is grotendeels door de indirecte karakterisering aan de lezer geïntroduceerd. Hoewel er ook in het boek korte passages zijn, waarin hij door de directe karakterisering is beschreven. Hierbij een voorbeeld van een beschrijving van het Tiuri's uiterlijk die uit het gesprek tussen Tiuri en de burchtheer voortvloeit:

“Hebt u onderweg soms een jongeling ontmoet, broeder? vroeg hij, “een jongeling van een jaar of zestien, met donker haar en grijsblauwe ogen?” (Dragt 1967:77)

En hier de directe karakterisering in de uitvoering van Ridder Ristridin:

“Hij is jong, en dapper, en hij heeft een eerlijk gezicht. Bovendien draagt hij een bekende naam; hij is de zoon van Tiuri de Dappere.” (Dragt 1967:94)

Zoals we in het hoofdstuk over karakterisering (*Zie Hoofdstuk 3.3*) vermelden, worden personages meer door indirecte karakterisering beschreven. Dat betekent dat de lezer een beeld van het personage vormt door middel van de handeling, door wat er gebeurt. Het beeld van Tiuri wordt door de lezer zelf op basis van zijn daden opgebouwd. We weten uit het begin van het verhaal dat Tiuri een eerlijke en hulpvaardige jongen is, omdat hij een oude man de helpende hand reikt en daarom hij de voorrang aan hem boven de ridderslag geeft. In het volgende citaat zien we Tiuri's reactie op verzoek van de oude schildknaap van de Ridder Edwinem:

“Hoe kan ik u helpen?” fluisterde Tiuri. “Waarom komt u hier? Weet u niet dat ik morgen tot ridder geslagen zal worden en dat ik met niemand spreken mag?”
“Dat weet ik”, antwoordde de onbekende. “Daarom kom ik juist hier.”
“U had beter ergens anders heen kunnen gaan,” fluisterde Tiuri boos. “Nu heb ik de regels overtreden, en kan dus morgen niet de ridderslag ontvangen.”
“U zult de ridderslag juist echt verdiend ontvangen,” zei de onbekende. “Een ridder moet toch helpen als het hem gevraagd wordt?” (Dragt 1967:15)

In de hierboven geciteerde passage kunnen we de paradoxale situatie zien. Tiuri voelt dat hij dit verzoek niet kan weigeren. Een van de idealen van de ridderlijkheid is het respect voor ouderen. Tiuri vindt de regels die een aanstaande ridder moet volgen belangrijk maar de hulp en het respect voor gezag behoren tot de deugden waaraan een ideale ridder moet zich houden.

In het werk *Literair mechaniek* wordt vermeld ook een andere mogelijke manier om een beeld van het personage te vormen. Het gaat over gedachten van het personage,

waarin hij zichzelf karakteriseert in expliciete termen, maar vaak op een indirecte wijze. Bijna alles waarover het personage nadenkt vertelt ook iets meer over zijn karakter.⁷² In het vijfde hoofdstuk van het boek (p. 142) ontmoet Tiuri een man die Jaro heet. Vanaf het begin vindt Tiuri hem vals, maar zijn goedhartigheid staat hem niet toe om het gezelschap van de onbekende man te weigeren:

“Onzin!” zei hij boos tot zichzelf. Hij schaamde zich nog steeds over zijn gedrag en ergerde zich aan zijn wantrouwen. Hij haatte plotseling de brief, die maakte dat hij in ieder mens een vijand begon te zien. Ridder Ristridin had hem gewaarschuwd voor spionnen in de gedaante van onschuldig uitziende personen. Moest hij daarom een verzoek om hulp afwijzen, en ieder gezelschap ontvluchten? (Dragt 1967:144)

Zijn angstig voorgevoel wordt bevestigd als Jaro bekend dat hij een van de Rode Ruiters is. Geleidelijk komt Tiuri tot de conclusie dat hij niet iedereen blindelings kan vertrouwen.

4.2 Edu Jansen

Edu Jansen is de hoofdpersoon van de toekomstroman *Torenhoog en mijlen breed*. In de korte proloog van het boek keert de schrijfster terug naar zijn kindertijd. Toen Edu elf jaar oud was, kocht hij op de markt een oude robot, die continu dichtregels over de wouden herhaalde. Tonke Dragt wordt door de regels “Waar wouden zijn als vuur zo heet, torenhoog en mijlen breed...” geïnspireerd die uit een gedicht van Robert Louis Stevenson⁷³ komen.⁷⁴

“Ze herinnerden me aan de tropische oerbossen. Ik dacht nog vaak met verlangen aan de wouden in Indië, het land van mijn jeugd. Warm, weelderig en nat.”⁷⁵

---

⁷² VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 304.

⁷³ Robert Louis Stevenson (1850-1894), De Schotse schrijver en auteur van *Treasure Island* en *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*. In: Bio. [online]. [gecit. 2016-04-25] <<http://www.biography.com/people/robert-louis-stevenson-9494571#synopsis>>.

⁷⁴ DRAGT, Tonke. *Torenhoog en mijlen breed: Bericht van Tonke Dragt aan de lezers van dit boek*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhoog_en_mijlen_breed/2.html>.

⁷⁵ HENSELMANS, Marieke. Wat hier wil groeien, mag blijven. In: *De Volkskrant* [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://s.vk.nl/s-a579444/>>.

Zoals in *De brief voor de Koning* zijn we niet in staat om precies te bepalen wanneer het verhaal zich afspeelt. Alleen maar door woorden als *ruimteschip*, *visiofoon*, *robot* en andere “science fiction-achtige elementen”⁷⁶, kunnen we bepalen dat het verhaal in een niet nader gespecificeerde toekomst is gesitueerd.

Edu Jansen werkt als een planeetonderzoeker. Vanaf zijn jeugd was hij door de wouden gefascineerd. Daarom wordt hij vaak met onbegrip geconfronteerd. Andere onderzoekers kunnen niet begrijpen waarom hij zo geïnteresseerd in bossen is terwijl ze liever hun bestaan zouden vergeten. Hierbij een citaat uit het gesprek tussen Edu en zijn collega Mick:

“Je bent gek,” zei Mick. “Ik heb nog nooit gehoord dat iemand op eigen verzoek, voor zijn plezier naar Venus gaat.”Nee, jou kan ik het niet uitleggen, dacht Edu. Ook deze collega was al vol vooroordelen. Maar dat kon nog veranderen, misschien...Hij zei: ”Er is heus wel wat goeds van Venus te zeggen, Mick.”⁷⁷

In het verhaal is een personale verteller aan het woord. Tonke Dragt benut de indirecte karakterisering waarbij de ontwikkeling van het hoofdpersonage Edu Jansen door zijn vaardigheid om gedachten te lezen wordt bepaald. Een echte beschrijving van het uiterlijk van de hoofdpersoon staat niet in het boek. Wat wel aanwezig is, zijn de talrijke innerlijke monologen van de hoofdpersoon, die in het boek domineren. “We spreken van innerlijke monoloog“, verklaren de auteurs van *Literair mechaniek*, “in gevallen waarin de personage (deels) zelf hun gedachten verwoorden”⁷⁸. In het geval van de monologen van Edu Jansen gaat het om zgn. “directe innerlijke monoloog”⁷⁹ die E. van Boven en G. Dorelijn als “een letterlijke weergave van wat een personage op dat moment denkt”⁸⁰ kenschetsen. Hierbij een passend voorbeeld, waarbij Edu bij zichzelf onzinnige regels op Venus mompelt:

---

⁷⁶ HOVEN, Peter van den. *Grensverkeer: over literatuur*. 1^e druk. Den Haag: NBLC, 1994, p. 88.

⁷⁷ DRAGT, Tonke. *Torenhooch en mijlen breed: Bericht van Tonke Dragt aan de lezers van dit boek*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhooch_en_mijlen_breed/2.html>.

⁷⁸ VAN BOVEN & DORLEIJN: *Literair mechaniek* (2003), p. 299.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Ibid.

“Nieuwe opdrachten, dacht Edu. Dezelfde opdrachten! Begeef je nooit te ver van de Koepel, neem geen risico... Maandag, dinsdag, woensdag... Vergeet niet je buitenpak aan te trekken, en neem een robot mee voor het ruwe werk. Breng verslag uit aan de Recorder. De Recorder voedt de gegevens aan de Computer en de Computer geeft ons andere opdrachten, gelijke opdrachten... Donderdag, vrijdag, zaterdag... Hou je aan de voorschriften in je dienstinstructies, onderzoeker Elf! En als je werk is gedaan heb je vrij; amuseer je dan zo goed mogelijk. Dat doen de anderen ook. Weer is er een week voorbij in de Koepel, maar op Venus is het nog steeds vroeg in de morgen.”⁸¹

Dankzij vorige ervaringen van Venus heeft Edu de leiding over een tienkoppige groep van onderzoekers. Hij weigert de strenge regels die op Venus voor alle onderzoekers gelden en wijst ook het feit af dat de onderzoekers zich in hun werk niet echt kunnen verwerkelijken. Tijdens een observatievlucht volgt hij niet het bevel op en vanwege moeilijkheden moet hij een noodlanding in het woud maken. Edu weet dat iedereen die de wouden is binnengetrokken niet meer terugkeert óf krankzinnig wordt. Gedurende de wandeling door het bos realiseert Edu zich veel dingen. Hij maakt kennis met Afroini, mysterieuze wezens, die diep in de bos leven. Ze kunnen met elkaar communiceren via telepathie. Edu ontdekt dat ook hij gedachten kan lezen.

Volgens de definitie over typen van personages die we in het hoofdstuk 4.2 nader beschreven, past Edu in de definitie van de round character. In het verhaal is zijn psychologische ontwikkeling duidelijk te zien, bijvoorbeeld in zijn perceptie van de vaardigheid om gedachten te lezen. Aan het begin is hij door het idee van de telepathie gefascineerd:

“Het was Edu alsof hij draden voelde van allerlei gedachten, de zijne, en vele vele andere. Ze waren onzichtbaar, maar hij voelde ze, en hij kon ze niet verstaan.”⁸²

Maar later is hij niet in staat om alle gedachten die hij hoort te controleren en te verwerken.

---

⁸¹ DRAGT, Tonke. *Torenhooft en mijlen breed: Bericht van Tonke Dragt aan de lezers van dit boek*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhooft_en_mijlen_breed/2.html>.

⁸² Ibid.

5 Vergelijking van de hoofdpersonen uit *De brief voor de Koning en Torenhooft en mijlen breed*

5.1 Vergelijking van Tiuri en Edu Jansen

Het werk van Tonke Dragt is grotendeels door haar jeugd beïnvloed. Dit geldt uiteraard niet alleen voor de omgeving waar het verhaal zich afspeelt maar ook voor de personages. De schrijfster zelf heeft in een interview gezegd dat de belangrijkste inspiratiebronnen haar geheugen en herinneringen zijn. Daarom weerspiegelen in haar personages “de jaren in het Jappenkamp, de boeken waar ze mee opgroeide, de poezen die haar leven in een uitlopen, haar ervaringen als onderwijzeres, herinneringen aan mensen en landschappen...”⁸³ Joke Linders heeft over de overmacht aan de mannelijke protagonisten in de boeken van Tonke Dragt gezegd dat het een “vorm van compensatie”⁸⁴ voor de jaren in het kamp zonder vriendschappen met jongens kan betekenen. De jongelieden van boven de tien werden in het mannenkamp geplaatst.⁸⁵

In tegenstelling tot de andere auteurs van de kinderliteratuur schrijft Tonke Dragt bijna altijd over volwassenen protagonisten. Tiuri is de enige die nog maar zestien jaar oud is en vrijwel geen levenservaringen heeft. Zoals Harry Bekkering in *De hele Biblebonste Berg* verklaart, is *De Brief voor de Koning* een boek over volwassen worden.⁸⁶ In het begin van het verhaal is Tiuri een onzekere jongen die aan het einde van het verhaal tot een echte ridder uitgroeit. Dat wat hem tot een echte ridder maakt is niet hij “gezet op een vurig paard, gehuld in een blinkend harnas, met helm en wuivende vederdos...de uiterlijke dingen van de ridderschap”⁸⁷, maar vervulling van

---

⁸³ LINDERS, Joke. *Over Tonke Dragt: De macht van het woord of die van de verbeelding*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. < <http://jokelinders.nl/beschouwingen/over-tonke-dragt/> >.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ BEKKERING: *De hele Biblebonste berg: De geschiedenis van het kinderboek in Nederland en Vlaanderen van de middeleeuwen tot heden* (1990), p. 431.

⁸⁷ DRAGT, Tonke. *De brief voor de Koning*. 4^e druk. Den Haag: Leopold, 1967, p. 12.

zijn voornemen om “trouw en eerlijk, dapper en hulpvaardig te zijn”⁸⁸. Dat is het idee dat ook Tirillo op een gegeven moment uitdrukt:

“Je hoeft geen zwaard en schild te dragen om een ridder te zijn.” (Dragt 1967:300)

Wat volgens Joke Linders de personages Edu Jansen en Tiuri met elkaar gemeen hebben is dat ze “bij voortdurende (bestaande) regels overtreden en op zoek naar nieuwe regels zijn. Ze zitten vol kritiek op de gevestigde orde. En dat sluit weer naadloos aan op de geest van de jaren zestig toen de braafheid en geborgenheid van de wederopbouw plaats begonnen te maken voor brede emancipatorische bewegingen. Allerwegen klonk de roep om vrijheid: in het onderwijs, in de kerken, de politiek en het maatschappelijke verkeer.”⁸⁹ Joke Linders voegt eraan toe dat Tonke de mens is “die haar eigen keuzes wil maken en nergens bij wil horen: niet bij een groepje, niet bij een kerk en niet bij een stroming.”⁹⁰ “Dat is een van de dingen”, verklaarde Tonke Dragt, “waarin ik geloof: je eigen normen volgen en niet die van de maatschappij.”⁹¹ Dat zijn de woorden waarmee ze zichzelf karakteriseert en de houding die we ook voor Tiuri en Edu kenmerkend vinden:

“In mijn werk is Tiuri uit *De brief voor de Koning* een voorbeeld van iemand die een andere weg inslaat. Hij negeert alle regels als hij tijdens de nachtwake voor de dag waarop hij tot ridder zal worden geslagen, met niemand mag praten.”⁹²

Als we op de hoofdpersonages uit *De brief voor de Koning* en *Torenhoog en mijlen breed* in termen van het genre kijken, zien we dat in de eerste fantasyroman de handeling centraal staat. Ook de schrijfster vindt Tiuri’s inwijdingsreis belangrijker dan

---

⁸⁸ DRAGT, Tonke. *De brief voor de Koning*. 4^e druk. Den Haag: Leopold, 1967, p. 12.

⁸⁹ LINDERS, Joke. *Over Tonke Dragt: De macht van het woord of die van de verbeelding*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://jokelinders.nl/beschouwingen/over-tonke-dragt/>>

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ BIEGEL, Paul. *Staatsprijs voor de kinder- en jeugdliteratuur*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://www.leesplein.nl/assets/juryrapporten/staatspr-1976.html>>.

⁹² DONKERSTEEG: *De levensreis belangrijker dan het doel*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://www.digibron.nl/search/detail/012dd1a4100e1c492b71e8e0/de-levensreis-belangrijker-dan-het-doel.>>>.

zijn doel. Het gaat om een historisch verhaal⁹³ “vol geheimzinnige en gevaarvolle ontdekkingsstochten naar de eigen identiteit”⁹⁴ die de grens tussen “goed en kwaad, macht en onmacht, haat en liefde”⁹⁵ bijzonder sterk naar voren laat komen. In de sci-fi-roman concentreert het verhaal zich rond de mens en de menselijke geest, wat typisch voor boeken in dit genre is.⁹⁶ Wat in deze toekomstroman belangrijker dan de technische vooruitgang is, zijn “introspectie en psychische verruiming, het overschrijden van grenzen van tijd en ruimte op weg naar de oerbronnen van het eigen innerlijk”⁹⁷.

5.2 Reis naar zelfkennis

Niet zelden behandelen de boeken van Tonke Dragt een reis of een tocht. Het is niet anders in *De brief voor de Koning* en *Torenhoog en mijlen breed*. In beide gevallen gaat het om een ontdekkingsstocht naar de eigen identiteit. Hoewel onder verschillende omstandigheden begeven Tiuri en Edu Jansen zich op een gevaarlijke reis, die hun helpt om zichzelf beter te leren kennen. In sommige genres van de kinder- en jeugdliteratuur, zoals sprookjes, historische verhalen en de meeste sciencefiction verhalen zijn de thema's zoek naar zichzelf of reis naar zelfkennis niet ongebruikelijk.⁹⁸

Tiuri neemt op zich de verantwoordelijkheid voor de levering van een belangrijke brief, de opdracht die in werkelijk voor veel meer ervaren ridder bestemd was. *De brief voor de Koning* bevat ook sommige elementen van het sprookje⁹⁹ zoals het gebruik van

---

⁹³ SPELBRINK, Hanny & GRAAFF, Wendy de. *De Wereld van het kinderboek*. 3e druk. Groningen: Wolters-Noordhoff, 1997, p. 206.

⁹⁴ HOVEN: *Grensverkeer: over literatuur* (1994), p. 88.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ GENČIOVÁ, Miroslava. *Vědeckofantastická literatura: Srovnávací žánrová studie*. 1^e druk. Praha: Albatros, 1980, p. 102.

⁹⁷ HOVEN: *Grensverkeer: over literatuur* (1994), p. 88.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ BEKKERING: *De hele Biblebonste berg: De geschiedenis van het kinderboek in Nederland en Vlaanderen van de middeleeuwen tot heden* (1990), p. 431.

metaforen en archetypes, kleur en oude liedjes.¹⁰⁰ Wat kenmerkend voor het genre van het sprookje is dat de held vaak een “adolescent is die zich een plaats in de wereld verovert”¹⁰¹. Aan het einde van zijn reis begrijpt Tiuri dat een ridder iemand is die zich ridderlijk gedraagt en niet iemand die de Ridderslag ontvangt.

In de sciencefiction verhalen maakt de held vaak een tocht naar de andere planeten. In *Torenhooch en mijlen breed* is de aarde één grote stad geworden en Venus is de enige planeet waar nog de wouden zijn. De mensen zijn niet geïnteresseerd in het herstellen van wouden op de andere planeten. Op Venus zijn ze geïsoleerd voor de natuur in een ondoordringbare koepel. Edu Jansen denkt niet dat de natuur hem pijn zou kunnen doen. Hij landt ondanks verbod in de wouden die “de bijna ondoordringbare wereld van het onderbewuste”¹⁰² symboliseren. Het woud dient in *De brief voor de Koning* ook als een symbool voor onschuld en ongereptheid, de eigenschappen die voor de bijfiguur De Dwaas van de Boshut typisch zijn. In harmonie met de natuur leven ook de woudbewoners van Venus, de Afroini, in *Torenhooch en mijlen breed*. Er is een plaats waar “de mens zichzelf tegenkomt en dus zichzelf leert kennen”¹⁰³ Hierbij een gesprek tussen Edu en Firth:

Wij mensen denken dat het woud verschrikkelijk gevaarlijk is...
Dat kan het zijn. Maar de gevaren zitten in jezelf, niet in het woud.¹⁰⁴

Edu ontdekt dat hij een gave heeft om met Afroini via telepathie te communiceren. Deze gave zouden ook de andere mensen kunnen hebben maar ze zijn in contact met anderen in zichzelf opgesloten. Tonke Dragt vertelt in een interview met Joke Linders dat het eerste idee van de telepathie uit de kamptijd stamt. Hier is ze geconfronteerd met de grenzen en beperkingen van de tijd en ruimte. Ze heeft met het idee gespeeld hoe het

---

¹⁰⁰ LINDERS, Joke. *Over Tonke Dragt: De macht van het woord of die van de verbeelding*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://jokelinders.nl/beschouwingen/over-tonke-dragt/>>.

¹⁰¹ DONGELMANS, Berry [et al.]. *Tot volle waschdom: Bijdragen aan de geschiedenis van de kinder- en jeugdliteratuur*. 1^e druk. Den Haag: Biblion, 2000, p. 33.

¹⁰² HOVEN, Peter van den. *Grensverkeer: over literatuur* (1994), p. 90

¹⁰³ ROS, Bea. Experimenten met tijd en ruimte: De sf-boeken van Tonke Dragt. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001), p. 182.

¹⁰⁴ DRAGT, Tonke. *Torenhooch en mijlen breed*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhooch_en_mijlen_breed/2.html>.

zou zijn in het geval als de Japanners in het interneringskamp haar gedachten konden horen.¹⁰⁵ Ze maakt de gewag van het gedachtenlezen ook in *De brief voor de Koning*:

“Tiuri vroeg zich af of Tirillo de gave had iemands gedachten te kunnen lezen, of dat hij hun gesprek had gehoord.

Ik kan gedachten lezen. Pas maar op voor mij; ik ben gevaarlijk.” (Dragt 1967:299)

Bea Ros voegt in studie *De sf-boeken van Tonke Dragt* eraan toe dat Tonke Dragt de gave van telepathie niet als iets verschrikkelijks voorstelt en ook niet de wijze waardoor “de mens vogelvrij wordt”¹⁰⁶ maar juist als iets wat “de mensen nader tot elkaar brengt”¹⁰⁷. Edu Jansen toont zijn rebelse natuur en de ontevredenheid over het feit dat hij in de maatschappij leeft waar alles en iedereen gecontroleerd worden. Alleen in zijn gedachten kan hij vrij blijven omdat de andere mensen ze niet kunnen volgen.

---

¹⁰⁵ LINDERS, Joke. De parabel van de olifant. Tonke Dragt interview 2. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 191.

¹⁰⁶ ROS, Bea. Experimenteren met tijd en ruimte: De sf-boeken van Tonke Dragt. In: *Literatuur zonder leeftijd* (2001), p. 177.

¹⁰⁷ Ibid. p. 177.

Conclusie

In deze scriptie, die tot doel de vergelijking van de hoofdpersonen Tiuri uit *De brief voor de Koning* en Edu Jansen uit *Torenhoog en mijlen breed* heeft, wordt onze aandacht gevestigd op een van de meest getalenteerde Nederlandse schrijvers en illustratoren van de kinder- en jeugdliteratuur. Geen wonder dat we voor deze uitzonderlijke persoonlijkheid hebben gekozen die ongetwijfeld tot de eerste dame van science fiction en fantasy in Nederland verklaard kan worden. In het eerste hoofdstuk die aan de schrijfster is gewijd bespreken we haar verblijf in het interneringskamp, de eerste pogingen om een boek te schrijven en de grote literaire waardering van haar werk. Voor Tonke Dragt zijn de onuitputtelijke bron van inspiratie haar herinneringen aan kinder- en jeugdtijd die in haar boeken duidelijk waarneembaar zijn.

Om het doel van deze scriptie te bereiken en een betere karakterisering van protagonisten te geven, moesten we in het tweede hoofdstuk een gedetailleerde beschrijving van de handelingen van verhalen aanreiken. De boeken *De brief voor de Koning* en *Torenhoog en mijlen breed* zijn uitstekende voorbeelden van de genres fantasy en science fiction. Door middel van de enorme verbeeldingskracht van de auteur op het gebied van het schrijven, alsmede talloze illustraties helpt de schrijfster de fantasie van kinderen als ook volwassenen ontwikkelen.

In de scriptie hebben we door de karakterisering van hoofdpersonen op basis van de literaire theorie over de personages en hun karakterisering geprobeerd om een meer uitgebreid beeld over Tiuri en Edu Jansen te krijgen. We hebben vastgesteld dat terwijl Tiuri nog mythologisch is wordt Edu Jansen met zijn gevoelens en gedachten veel meer als een karakter afgebeeld. Uit de analyse van de protagonisten blijkt dat naast een aantal andere gemeenschappelijke kenmerken is er een belangrijk aspect dat beide hoofdpersonen verbindt: de initiatieis. In het geval van Tiuri gaat het om een reis aan het einde waarvan hij volwassen wordt. Hij moet zijn verschrikking van de vervolgers, De Rode Ruiters overwinnen en aan zijn belangrijkste taak voldoen. Edu Jansen wordt daarentegen met zijn angst geconfronteerd die uit de onzekerheid over het onbekende voortvloeit. Beide protagonisten kunnen de angst verslaan en hun doel met succes bereiken.

We willen graag deze scriptie met de woorden van Tonke Dragt afsluiten:

“Misschien is het doel op zichzelf het zo goed mogelijk lopen van de weg die je gaat. Af en toe moet je even stoppen, om je heen kijken, genieten, je moet nu en dan verdwalen om weer terug te keren. Het reizen vind ik belangrijker dan het reisdoel. En je medereizigers zijn belangrijk! Op korte termijn heeft je leven natuurlijk wel een doel. Je moet eten in huis halen enzovoort. In al die subdoelen zit het grote doel misschien wel verborgen.”¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ DONKERSTEEG, Jeannette. *De levensreis belangrijker dan het doel: Liever een eersterangs Tonke Dragt dan een tweederangs Tolkien.* [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://www.digibron.nl/search/detail/012dd1a4100e1c492b71e8e0/de-levensreis-belangrijker-dan-het-doel.>>.

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá porovnáním hlavních postav z děl *Dopis pro krále* a *Planoucí lesy Venuše* od známé nizozemské autorky literatury pro děti a mládež Tonke Dragtové.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola je věnována biografii autorky, přičemž se zaměřuje zejména na události, které ovlivnily její literární a ilustrační tvorbu. Děj obou zmiňovaných děl přibližuje druhá kapitola. Třetí kapitolu tvoří literární teorie zabývající se problematikou postav v literárním díle. V této kapitole jsou objasněny základní termíny týkající se literárních postav a pozornost je zaměřena rovněž na charakteristiky protagonistů. Čtvrtá kapitola pojednává o hlavních postavách děl *Dopis pro krále* a *Planoucí lesy Venuše*. Citace primárních zdrojů dokreslují charakteristiku Tiuriho a Edyho Jansena. Hlavním cílem této bakalářské práce je porovnání zmíněných protagonistů, kterým se zabývá pátá kapitola. V této kapitole jsou uvedeny podobnosti a rozdíly mezi oběma postavami, zdůrazněny některé jejich povahové vlastnosti a zmíněno je i téma hledání vlastní identity, které je považováno za klíčové pro obě díla. Vzhledem ke skutečnosti, že jsou postavy Tonke Dragtové v mnohém ovlivněny její osobním životem a zkušenostmi autorky je v práci použita řada jejích citátů.

Summary

The bachelor's thesis deals with comparing of two main characters from the books *The Letter for the King* and *Miles High and Wide as the Sky* by a well-known Dutch author of literature for children and young adults Tonke Dragt.

The thesis is divided into five chapters. The first chapter is dedicated to the author's biography concentrating mainly on the events that influenced her literary and illustration work. The second chapter is closely dealt with the story line of *The Letter for the King* and *Miles High and Wide as the Sky*. The third chapter is formed by literary theory that is dealing with the characters in literary work as such. It describes basic terms concerning the main characters and the roles they play in literary works. Furthermore this chapter resolves some character description patterns. The fourth chapter focuses its attention to main characters from the literary works *The Letter for the King* and *Miles High and Wide as the Sky*. Based on the quotation from both books there are the characterizations of Tiuri and Edu Jansen. The main aim of this bachelor thesis is to compare these two characters, so the fifth chapter is directly dealing with their comparison following their portrayal in the chosen literary works. In this chapter, there are similarities and differences between both characters shown, some of their traits, and marginally there is also mentioned the theme of searching for one's own identity, that is considered to be the key one for the both works. Taking into account that the characters of Tonke Dragt are often influenced by her own life, we used a lot of her citations presented on the behalf of her characters.

Bibliografie

Primaire literatuur

DRAGT, Tonke. *De brief voor de Koning*. 4^e druk. Den Haag: Leopold, 1967. 340 p.

DRAGT, Tonke. *Torenhoog en mijlen breed*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <http://www.freebookol.net/Torenhoog_en_mijlen_breed/2.html>.

DRAGT, Tonke. *Dopis pro krále*. 1^e druk. Praha: Albatros, 2000. 394 p. ISBN 80-00-00795-9.

DRAGT, Tonke. *Planoucí lesy Venuše*. 2^e druk. Praha: Triton, 2006. 295 p. ISBN 80-7254-798-4.

Secundaire literatuur

AKVELD, Joukje & TERHELL, Annemarie. *ABC Dragt: De werelden van Tonke Dragt*. 1^e druk. Amsterdam: Leopold, 2013. 96 p. ISBN 9789025861148.

BEKKERING, Harry, [et al.]. *De hele Biblebonste berg: De geschiedenis van het kinderboek in Nederland en Vlaanderen van de middeleeuwen tot heden*. 2^e druk. Amsterdam: Querido, 1990. 710 p. ISBN 90 214 6554.

BOVEN, Erica van; DORLEIJN, Gillis. *Literair mechaniek: Inleiding tot de analyse van verhalen en gedichten*. 2^e druk. Bussum: Coutinho, 2003. 325 p. ISBN 90 6283 383 7.

BREMS, Hugo. *Altijd weer vogels die nesten beginnen: Geschiedenis van de Nederlandse literatuur, 1945-2005*. 1^e druk. Amsterdam: Bert Bakker, 2006. 792 p. ISBN 90 351 2945 8.

COILLIE, Jan van. *Leesbeesten en boekenfeesten: hoe werken (met) kinder- en jeugdboeken?*. 5^e druk. Zoetermeer: Biblion, 2002. 420 p. ISBN 97 8906 5658 951.

DELFT, Marieke van. *Wonderland: De wereld van het kinderboek*. 1^e druk. Zwolle: Waanders, 2002. 227 p. ISBN 90-890-400-8689-3.

DONGELMANS, Berry [et al.]. *Tot volle waschdom: Bijdragen aan de geschiedenis van de kinder- en jeugdliteratuur*. 1e druk. Den Haag: Biblion, 2000. 285 p. ISBN 90 5483 226 6.

- DOROVSKÝ, Ivan; ŘEŘICHOVÁ, Vlasta. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. 1° druk. Praha: Libri, 2007. 848 p. ISBN 978-80-7277-314-5.
- ENGELBRECHT, Wilken [et al.]. *Dějiny nizozemské a vlámské literatury*. 1° druk. Praha: Academia, 2015. 632 p. ISBN 978-80-200-2476-3.
- EVENHUIS, Gertie. Tonke Dragt: Staatsprijs voor de jeugdliteratuur. In: *Nieuwe Leidische Courant*, 1977, 35 jrg., p. 17.
- FORSTER, Edward Morgan. *Aspekty románu*. 1° druk. Bratislava: Tatran, 1971. 136 p.
- GENČIOVÁ, Miroslava. *Vědeckofantastická literatura: Srovnávací žánrová studie*. 1° druk. Praha: Albatros, 1980. 177 p. ISBN 13-883-80.
- HOVEN, Peter van den. *Grensverkeer: over literatuur*. 1° druk. Den Haag: NBLC, 1994. 209 p. ISBN 90-5483-012-3.
- JONGEN, Ludo. Een ridder in hart en nieren. Tonke Dragts evocatie van de Middeleeuwen. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 161-170.
- LINDERS, Joke [et al.]. *Het ABC van de jeugdliteratuur*. 1° druk. Groningen: Nijhoff, 1995. 581 p. ISBN 90-6890-474-4.
- LINDERS, Joke. Ik ben altijd aan het spelen, altijd. Het Tonke Dragt interview 1. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 146-160.
- LINDERS, Joke. De parabel van de olifant. Tonke Dragt interview 2. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 191-196.
- PENNEN, Wilma van der. Tonke Dragt. In: *42 Lexicon jeugdliteratuur*, 1996, p. 1-9.
- PENNEN, Wilma van der. Schrijfster van andere werelden. Tonke Dragt en de kritiek. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 221-232.
- ROS, Bea. Experimenteren met tijd en ruimte: De sf-boeken van Tonke Dragt. In: *Literatuur zonder leeftijd*, 2001, 15 jrg., p. 176-184.
- SCHENKEVELD-VAN DER DUSSEN, Maria Adriana [et al.]. *Nederlandse literatuur, een geschiedenis*. 1° druk. Groningen: Nijhoff, 1993. 938 p. ISBN 90 6890 393 4.
- SPELBRINK, Hanny; GRAAFF, Wendy de. *De Wereld van het kinderboek*. 3° druk. Groningen: Wolters-Noordhoff, 1997. 368 p. ISBN 90 01 59342 9.

ZALM, Cees van der. *Prisma van der letterkunde*. 1^e druk. Zwolle: Het Spectrum BV, 1990. 306 p. ISBN 90-274-1956-6.

Internetbronnen

BIEGEL, Paul. *Staatsprijs voor Kinder- en Jeugdliteratuur*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://www.leesplein.nl/assets/juryrapporten/staatspr-1976.html>>.

Biography of Robert Louis Stevenson [online]. [gecit. 2016-04-25] <<http://www.biography.com/people/robert-louis-stevenson-9494571#synopsis>>.

Biography of E. M. Forster [online]. [gecit. 2016-04-25]. <<http://www.gradesaver.com/author/e-forster>>.

De Boekenplank [online]. [gecit. 2016-04-23] <http://www.deboekenplank.nl/naslag/aut/d/dragt_t.htm>.

De beste kinderboeken van iedereen van 0 tot 100. Uitgeverij Leopold. [online]. [gecit. 2016-04-25] < <https://www.leopold.nl/auteur/tonke-dragt/>>. [online]. [gecit. 2016-04-25]. <<https://www.leopold.nl/auteur/tonke-dragt/>>.

DONKERSTEEG, Jeannette. *De levensreis belangrijker dan het doel: Liever een eersterangs Tonke Dragt dan een tweederangs Tolkien*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://www.digibron.nl/search/detail/012dd1a4100e1c492b71e8e0/de-levensreis-belangrijker-dan-het-doel.>>>.

EISELIN Judith. *Op weg naar een plaats zonder tijd: De pesterige boeken van Tonke Dragt*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://www.nrc.nl/handelsblad/1999/12/31/op-weg-naar-een-plaats-zonder-tijd-7476596>>.

HENSELMANS, Marieke. Wat hier wil groeien, mag blijven. In: *De Volkskrant* [online]. [gecit. 2016-03-15]. < <http://s.vk.nl/s-a579444/>>.

LINDERS, Joke. *Over Tonke Dragt: De macht van het woord of die van de verbeelding*. [online]. [gecit. 2016-03-15]. <<http://jokelinders.nl/beschouwingen/over-tonke-dragt/>>.

Literatuur zonder leftijd [online]. [gecit. 2016-04-23]. <http://www.dbnl.org/tekst/_lit004200101_01/_lit004200101_01_0031.php>.

Zoek naar onderwijsterm. [online]. [gecit. 2016-04-25]. < <http://taalunieversum.org/onderwijs/termen/term/1021/hbs/>>.

Lijst van bijlagen

Bijlage 1: *Het verzoek van de onbekende*, Tonke Dragt, 1960.

Bijlage 2: *Tiuri en de ring*, Tonke Dragt, 1960.

Bijlage 3: *Afroilandschap met de koepel*, detail omslag, Tonke Dragt, 1994/95.

Bijlage 4: *De brief voor de Koning*, detail omslag, Tonke Dragt, ca. 1962.

Bijlage 5: *De weg naar de cel*, Tonke Dragt, ca. 1997.

Bijlage 6: *Plattegrond van het landschap in De brief voor de Koning*, Tonke Dragt, ca. 1962.

(Zie voor meer illustraties en collages van Tonke Dragt:
<http://www.dbnl.org/tekst/_lit004200101_01/_lit004200101_01_0031.php> of
<http://www.deboekenplank.nl/naslag/aut/d/dragt_t.htm>)

Bijlage 1: *Het verzoek van de onbekende*

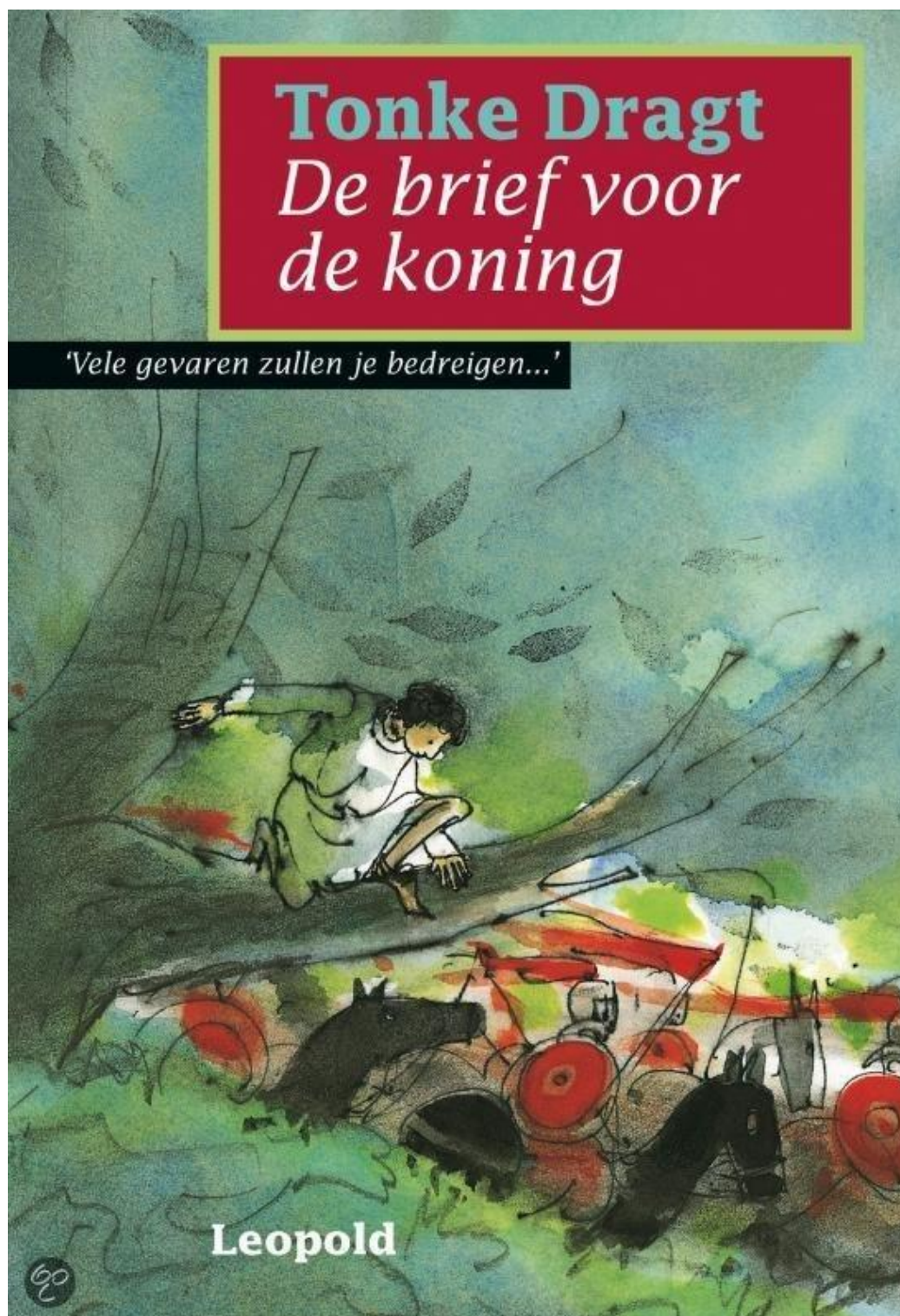
Bijlage 2: *Tiuri en de ring*

Bijlage 3: *Afroilandschap met de koepel*, (detail omslag)

Bijlage 4: *De brief voor de Koning*, (detail omslag)

Bijlage 6: Plattegrond van het landschap in De brief voor de Koning

Anotace

Jméno autora: Martina Holešová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra nederlandistiky

Název bakalářské práce: De vergelijking van de hoofdpersonen uit *De brief voor de Koning* en *Torenhoog en mijlen breed*: Tiuri en Edu Jansen

Český název bakalářské práce: Porovnání hlavních postav děl *Dopis pro krále* a *Planoucí lesy Venuše*: Tjuri a Edy Jansen

Anglický název bakalářské práce: Comparing of main characters from the books *The Letter for the King* and *Miles High and Wide as the Sky*: Tiuri and Edu Jansen

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Eva Brázdová Toufarová

Počet stran: 57

Počet znaků (včetně mezer): 83 842

Počet zdrojů:

a) tištěné zdroje: 27

b) internetové zdroje: 11

Klíčová slova: Tonke Dragt, Tiuri, Edu Jansen, fantasy, science fiction, srovnání, typologie postav, charakteristika, iniciační cesta, *Dopis pro krále*, *Planoucí lesy Venuše*

Krátká charakteristika: Cílem této bakalářské práce je porovnání hlavních postav děl *Dopis pro krále* a *Planoucí lesy Venuše* od známé nizozemské autorky pro děti a mládež Tonke Dragtové. Úvodní kapitola je věnována biografii autorky, přičemž jsou zohledněny zejména ty události, které významným způsobem ovlivnily její tvorbu. V následující kapitole jsou nejprve stručně definovány žánry fantasy a science fiction a následně je pozornost zaměřena na děj obou knih. Třetí kapitola nabízí přehled některých stěžejních pojmů z literární teorie. Hlavní důraz se klade na typologii, funkce a charakteristiku postav. Ve čtvrté kapitole je uvedena charakteristika protagonistů Tiuriho a Edyho Jansena, kteří jsou posléze porovnání v závěrečné kapitole této bakalářské práce.